26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1995 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ # 206 (960)

Ազգ

Azg armenian daily

Հանդիսավորապես հաստատվեց ՄԱԿ-ի կանոնադրությունը

Գլխավոր ասամբլեայի եռօրյա հատուկ հանդիսավոր նիստը երեկ երեկոյան «Միավորված ազգերի կազմակերպության 50-ամյակի առթիվ հռչակագրի» ընդունմամբ ավարտեց աշխատանքը։ Ինչպես հոկտեմբերի 25-ին հաղորդել է ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ը, այս աննախադեպ պատմական համաժողովի ավելի քան 170 մասնակիցները հանդիսավոր կերպով հավաստել են ՄԱԿ-ի կանոնադրության նպատակներն ու սկզբունքները։ Խաղաղության պահպանման բնագավառում մասնավորապես հռչակվել է «Հակամարտությունների կանխման, կանխարգելիչ դիվանագիտության, խաղաղության պաշտպանության բնագավառներում ՄԱԿ-ի կարողությունը մեծացնելու» հանդիսավոր պարտավորությունը։ Զարգացման բնագավառում հռչակագիրը խոստովանում է, որ ՄԱԿ-ի կանոնադրության մեջ բովանդակվող՝ ժողովուրդների կենսամակարդակի բարձրացման համար կազմակերպության հետ համագործակցելու բոլոր անդամ պետությունների խոստումը չի կատարվել։ Շարունակում է պահպանվել «անընդունելի մեծ խզումը» զարգացած եւ զարգացող երկրների միջեւ։ «Պետք է ընդունվեն նաեւ անցումային տնտեսությամբ երկրների յուրահատուկ հիմնախնդիրները՝ նկատի առնելով դրանց կրկնակի անցումը ինչպես ժողովրդավարության, այնպես էլ շուկայական տնտեսության», նշվում է փաստաթղթում։ Անդամ պետությունները լայն պարտավորություն են ստանձնել մարդու իրավունքների բնագավառում։ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ՇՐՋԱՆ

Սուլեյման Դեմիրել. «Լաչինից հեռացումը խիստ կարեւոր է Թուրքիայի համար»

Լեւոն Տեր-Պետրոսյան. «Լաչինը երկրորդական հարց է»

ՄԱԿ, 24 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ։ Ի հավելումն մեր երեկվա համարում Տեր-Պետրոսյան-Դեմիրել հանդիպման մասին տրվածի, Լոս Անջելեսի «Ասպարեզ» թերթից տեղեկանում ենք, որ ՄԱԿ-ի թուրքական միսիայում երեքշաբթի օրը կայացած այդ հանդիպմանը Թուրքիայի նախագահը Հայաստանի նախագահին ասել է, որ հարաբերությունները երկու երկրների միջեւ ավելի արդյունավետ կլինեն, եթե Հայաստանն «իր զորքերը հեռացնի Ադրբեջանում գրաված տարածքներից», մասնավորապես Լաչինի միջանցքից, ինչից մեծապես կնպաստավորվի Հայաստանը։ Սուլեյման Դեմիրելը շեշտել է, որ Լաչինի միջանցքից զորքի հեռացումը խիստ կարեւոր է Թուրքիայի համար եւ այնտեղից մի բուռ զորքի հեռացումը Թուրքիան կընդունի իբրեւ համագործակցության նշան հայկական կողմից։ Հանդիպումից հետո նախագահ Տեր-Պետրոսյանը լրագրողներին հայտարարել է, որ «Լաչինի հարցը երկրորդական մանրամասնություն է»։ Նա ավելացրել է, որ ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խումբը շարունակելու է քննարկել Լաչինի միջանցքի հարցը, որը քննարկվելու է նաեւ հաջորդ օրը (երեկ) Ալիեւի հետ կայանալիք իր հանդիպման ընթացքում։ Իր հերթին, Թուրքիայի արտգործնախարարության բանբեր Օմար Աքբելը լրագրողներին նույնպես ասել է, որ Լաչինից հայկական զորքի հեռացումից մեծապես օգտվելու է Հայաստանը, որի «երեք միլիոնանոց բնակչությունը տառապում է էներգետիկ ճգնաժամից»։

ԼՂՀ. Օրենքների ընդունումը պետք է առաջ անցնի իրադարձություններից

Գերագույն դատարանի գործունեության բարելավման հարցեր

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ,
Սեփ. թղթակից, Ստեփանակերտ

Հոկտեմբերի 25-ին ԼՂՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հանդիպեց հանրապետության Գերագույն դատարանի անդամների հետ։ Այդ մասին «Ազգի» թղթակցին տեղեկացրել է նախագահի մամուլի քարտուղար Ալեքսանդր Գրիգորյանը։ Հանդիպման ընթացքում քննարկվել են ԼՂՀ Գերագույն դատարանի գործունեության բարելավմանն ուղղված հարցեր։ Նշվել է Գերագույն դատարանի եւ հանրապետության մյուս իրավապահ մարմինների սերտ համագործակցության ու աշխատանքի համակարգման կարեւորությունը՝ այն առավել որակական մակարդակի հասցնելու նպատակով։ Միաժամանակ ընդգծվել է բոլոր իրավապահ մարմինների աշխատանքը, կանոնակարգով լիարժեք օրենսդրական բազայի ստեղծման խիստ անհրաժեշտությունը։ Այդ առումով ԼՂՀ նախագահը Գերագույն դատարանի անդամների ուշադրությունը հրավիրեց նրանց կողմից օրենսդրական նախաձեռնության կիրառման վրա։ Անհրաժեշտ է, ասվել է հանդիպման ժամանակ, որպեսզի համապատասխան օրենքների ընդունումն առաջ անցնի իրադարձություններից։ Լուրջ խոսակցություն է ծավալվել կադրերի պատրաստման, նրանց որակավորման բարձրացման հարցի շուրջ։ Քննարկվել են նաեւ կազմակերպչական բնույթի հարցեր։ Հանդիպմանը մասնակցել են ԼՂՀ խորհրդարանի նախագահ Կարեն Բաբուրյանը, ԼՂՀ նախագահի աշխատակազմի իրավաբանական բաժնի վարիչ Ռոբերտ Հայրապետյանը, Գերագույն դատարանի նախագահ Նիկոլայ Ղաղայանը, հանրապետության դատախազ Մավրիկ Ղուկասյանը, պաշտոնական այլ անձինք։ ■

ԱՊՀ ՆԳՆ

ԱՊՀ ոստիկանները համախմբվում են

Վանո Սիրադեղյանը ՆԳ գործունեությունը հանձնեց ժողովրդի դատին

ԳԱԳԻԿ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Երեկ ժամը 13:23 Հայաստանի կառավարության ընդունելությունների տան սրահում ԱՊՀ անդամ երկրների ներքին գործերի նախարարությունների պատվիրակությունների ղեկավարներն իրենց ստորագրություններով ամրագրեցին եռօրյա աշխատանքի արդյունքը՝ համաձայնագիրը, որը խորհրդակցության մասնակից պետությունների ղեկավարների վավերացումից հետո կստանա օրենքի ուժ։ Պաշտոնական մասի ավարտից հետո տեղի ունեցավ մամուլի ասուլիս։ Այն հարցին, թե ինչ է արվում ներքին գործերի աշխատակիցների շրջանում կաշառակերությունն արմատախիլ անելու համար, Վ. Սիրադեղյանը պատասխանեց, որ այդ հարցը պետք է տրվեր երկու տարի առաջ, քանի որ ներկայումս ներքին գործերի համակարգից հեռացվել են այդպիսիք։ Պրն Սիրադեղյանն ընդգծեց, որ «ինչպես իրենց հաջողվեց պայքարել հանցագործության դեմ, թող դատի ժողովուրդը»։ Հայաստանում տիրող օպերատիվ իրավիճակի վերաբերյալ դրական գնահատական տվեցին նաեւ ԱՊՀ անդամ երկրների ՆԳՆ պատվիրակությունների ղեկավարները։ Այն հարցին, թե ինչ միջոցներ են ձեռնարկվում ԱՊՀ անդամ երկրների ներքին գործերի նախարարության աշխատակիցների մասնագիտական մակարդակի բարձրացման կապակցությամբ, ՌԴ ՆԳ նախարար Ա. Կուլիկովը պատասխանեց, որ ռուսական կողմը դրական է մոտենում այդ հարցին եւ պատրաստ է այն քննարկելու շահագրգիռ կողմերի հետ։ Խոսելով կազմակերպված հանցագործության դեմ պայքարն արդյունավետ դարձնելու մասին, նա նշեց, որ այդ հարցում կարեւոր նշանակություն ունի համագործակցությունը, որը դժվար պայմաններ կստեղծի հանցագործ աշխարհի համար։ Վերջում պրն Կուլիկովը նշեց, որ հանցագործությունների բացահայտումը ՌԴ-ում հասել է 65 տոկոսի եւ հույսով է, որ բարձրակարգ աշխատակիցների ջանքերի շնորհիվ կհասնեն ավելի մեծ արդյունքների։ (Ընթերցողներին հայտնենք, որ 1994 թ. հանցագործության բացահայտումը ՌԴ-ում կազմել է 58-60 տոկոս.- Գ. Բ.)։ Ներկա գտնվողներին մեծ հետաքրքրություն պատճառեց Ադրբեջանի ՆԳ փոխնախարար Ղուրբան Մամեդովին տրված հարցը՝ զգո՞ւմ է արդյոք նա իրեն հակառակորդի երկրում, որին հետեւեց «ոչ» պատասխանը, ավելացնելով, որ իր շնորհակալությունն է հայտնում հայկական կողմին ընդունելության համար եւ հույս հայտնեց, որ իրենց այցը «կշարժի երկու պետությունների միջեւ գոյություն ունեցող սառույցը»։ ■

ՄԱԿ-50

Տեր-Պետրոսյան-Ալիեւ հանդիպմանը կարեւորվեց զինադադարի պահպանումը

Ինչպես հաղորդվել է, ՄԱԿ-ի Գլխավոր ասամբլեայի հատուկ հոբելյանական հավաքի հոկտեմբերի 24-ի նիստում ելույթ է ունեցել նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը։ Ըստ նախագահի մամուլի ծառայության, ՀՀ նախագահը նույն օրը մասնակցել է նաեւ ճաշկերույթին, որը, ի պատիվ պետությունների եւ կառավարությունների ղեկավարների, տրվել է ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալիի կողմից։ Այնուհետեւ ՄԱԿ-ում երկկողմ հանդիպումների համար նախատեսված սրահում նախագահ Տեր-Պետրոսյանը հանդիպում եւ առանձնազրույց է ունեցել Ադրբեջանի նախագահ Հեյդար Ալիեւի հետ։ Հանդիպման ժամանակ երկու երկրների ղեկավարները քննարկել են ադրբեջանա-ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորմանը վերաբերող հարցեր։

Հանդիպումից հետո լրագրողներին տված ճեպազրույցի ժամանակ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հայտարարել է, որ բանակցությունների ընթացքում ամենաարժեքավոր ձեռքբերումը 17-ամսյա զինադադարն է եւ այն, որ կողմերը համաձայնել են, թե իրենց համար զինադադարի պահպանումն ու ամրապնդումը առաջնահերթ խնդիրն է։

Միեւնույն ժամանակ, ըստ ՀՀ նախագահի, դա չի նշանակում իրավիճակի սառեցում, եւ անհրաժեշտ է խաղաղարար ջանքերի աշխուժացում, այդ թվում ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի շրջանակներում դիվանագիտական աշխատանքի ավելի արդյունավետ, նոր ձեւերի կիրառումը՝ վերջնական կարգավորման նպատակով։ Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւը, հայտնելով իր համաձայնությունը նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գնահատականներին, նշել է, որ նման հանդիպումները նպաստում են հակամարտող կողմերի միջեւ վստահության հաստատմանը։ Երկու նախագահները կարեւորել են ուղղակի շփումների նշանակությունը։

Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը նույն օրն ընդունել է դեսպան Վլադիմիր Կազիմիրովին։ Հանդիպման ընթացքում շոշափվել են Լեռնային Ղարաբաղի խնդրի լուծման ուղիները։ Հանդիպմանը մասնակցել են նաեւ ՀՀ արտգործնախարար Վահան Փափազյանը, ՄԱԿ-ում ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ Ալեքսանդր Արզումանյանը եւ ԱՄՆ-ում ՀՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Ռուբեն Շուգարյանը։ Ուշ երեկոյան նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը հանդիպում է ունեցել աշխարհահռչակ ամերիկահայ գործարար Քըրք Քըրքորյանի հետ։ ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Եռօրյան ավարտվեց երկու օրում

[illegible] պատգամավորները իրենց թույլ են տալիս «շուլուխ» անել

Ազգային ժողովի հերթական եռօրյան դարձյալ վաղաժամ ավարտվեց։ ԱԺ-ի աշխատանքների բացառիկ «արդյունավետության» շնորհիվ եռօրյայի օրակարգը սահմանափակվում է երկու օրով։ Եթե այսպես շարունակվի, ապա առաջիկայում պատգամավորները, ի պարգեւս իրենց աշխատասիրության, ստիպված կլինեն փոփոխություններ կատարել ԱԺ-ի կանոնակարգում՝ եռօրյա նիստերը դարձնելով երկօրյա։ ԱԺ-ի հոկտեմբերի 24-ի նիստում քննարկվեց Գրաքի մասին օրենքի նախագիծը, որի քվեարկությունը հետաձգվեց, իսկ օրակարգում ընդգրկված Պաշտպանության մասին օրենքի նախագիծը դարձյալ վերադարձվեց համապատասխան հանձնաժողովին՝ կառավարության եզրակացությունը ստանալու համար։ Այս վերջին օրինագծի շուրջ պատգամավոր Երջանիկ Աբգարյանը դեկուցողին՝ հանձնաժողովի նախագահ Սամվել Գեւորգյանին հարցրեց, թե ներկայացվող օրենքի նախագծում պատասխան կա՞ արդյոք այն հարցերին, թե «ի՞նչ ենք ուզում մենք աշխարհից կամ ո՞րն է մեր վարդապետությունը»։ Ի պատասխան Ս. Գեւորգյանն ասաց, որ «եթե պրն. Աբգարյանը վարդապետություն ունի, թող տա, մենք հաշվի կառնենք»։ Երբ պրն. Աբգարյանին հարցրեցինք, թե ինչո՞ւ նման հարց տվեց, նա պատասխանեց՝ «շուլուխ ենք անում»։ Իսկ ավելի լուրջ նա ներկայացրեց իր առաջարկություններն ու պահանջները օրենքի նախագծի մասին, սակայն, ցավոք, պրն Աբգարյանի խոսքը մեր ձայնագրիչը հրաժարվել էր պահպանել (ինչի համար հայցում ենք վերջինիս ներողամտությունը)։ Պաշտպանության մասին օրենքին կանդրադառնանք ավելի ուշ՝ դրա ընդունումից անմիջապես հետո։

ՆԱԻՐԱ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

ԲՈՍՆԻԱ

Այնուամենայնիվ հանդիպումը կկայանա Մոսկվայում

Ֆրանս պրես գործակալության հաղորդագրության համաձայն, Սերբիայի, Խորվաթիայի եւ Բոսնիայի նախագահները հոկտեմբերի 31-ին կժամանեն Մոսկվա Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի հետ քննարկելու Բոսնիայում հակամարտության խաղաղ կարգավորման հարցը։ ԱՄՆ-ի Պետդեպարտամենտի աշխատակիցը, որը հրաժարվել է հայտնել իր անունը, նշել է, որ Մոսկվայից հետո Սերբիայի, Խորվաթիայի եւ Բոսնիայի նախագահները նոյեմբերի 1-ին կժամանեն Նյու Յորք, որտեղ կհանդիպեն նախագահ Քլինթոնի հետ։

Իրադրությունը հակամարտության գոտում կարգավորվում է։ Երեկ Ռյազան քաղաքից 200 ռուսական «կապույտ սաղավարտներ» ԻԼ-76 ինքնաթիռով մեկնեցին Հարավսլավիա, որտեղից կմեկնեն Բոսնիա՝ մասնակցելու ՄԱԿ-ի հովանու ներքո իրագործվող խաղաղ միջոցառումներին։ Նույն օրը երեկոյան Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Պավել Գրաչովը մեկնեց ԱՄՆ իր պաշտոնակցի հետ քննարկելու Բոսնիայի հակամարտության գոտում ռուսական ռազմական ուժի տեղաբաշխման եւ նրա կարգավիճակի հետ կապված հարցեր։ ■

ԵՐԵՎԱՆ

Հոսանքի համար պետք է վճարել, թեկուզ ատոմակայանն էլ աշխատի

Այսօր Երեւանի 2000 պետական եւ մասնավոր ձեռնարկություններ, ինչպես նաեւ զանազան գերատեսչություններ Երքաղէլեկտրացանցին պարտք են 29 մլրդ դրամ։ Պարտք ունեցողների շարքում են «Նաիրիտի» գիտաարտադրական միավորումը (646 մլն 274 հազար 730 դրամ), «Հայէլեկտրամեքենա» (18 մլն 454 հազար 902 դրամ) եւ «ԵՐԱԶ» (33 մլն 749 հազար 580 դրամ) գործարանները, ՀՀ ներքին գործերի նախարարությունը (7 մլն 112 հազար 344 դրամ), հեռուստատեսությունը, հանրապետական ռադիոն, տարբեր կոոպերատիվներ եւ կազմակերպություններ։ Ընդ որում, պարտքերը չմարած կազմակերպությունների թվում քիչ չեն եւ այնպիսիք, որոնք աչքի չեն ընկնում աշխատանքի արդյունավետությամբ։ ՀՀ էներգետիկայի նախարարության հավաստիացմամբ, սպառողների կողմից պարտքերը վճարելու դեպքում հնարավոր կլինի Թուրքմենիայից հասցվող գազի ծավալները հասցնել առավելագույնի, ինչը էապես կբարելավի նաեւ ազգաբնակչության էներգամատակարարման վիճակը։ Ի դեպ, նախարարության մամուլի ծառայությունից հայտնի դարձավ, որ հայկական ատոմակայանը էլեկտրաէներգիա կսկսի արտադրել մինչեւ նոյեմբերի վերջը, որից հետո բնակչությանը կտրվի 8 ժամ էլեկտրական հոսանք՝ 4 ժամ՝ ցերեկը, 4 ժամ՝ գիշերը (եթե, իհարկե, այս անգամ եւս պարտքեր մարելու խնդիր չառաջանա)։ ■

Հունաստանը 5000 տ ցորեն անվճար կառաքի Հայաստան

Հոկտեմբերի 25-ին Հայաստանի եւ Հունաստանի Հանրապետությունների կառավարությունների միջեւ ստորագրվեց «Սննդամթերքի անվճար առաքման իրականացման հուշագիր», որով Հունաստանը Հայաստանին անվճար տրամադրելու է 5000 տոննա ցորեն։ «Հուշագրի ստորագրումը նպատակ ունի բարելավել Հայաստանում սննդամթերքի մատակարարման վիճակը, նպաստել համընդհանուր բարեփոխումների գործընթացին», երեկ տեղի ունեցած մամլո ասուլիսում լրագրողներին հայտնեց Հայաստանում Հունաստանի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Յակովոս Ալեքսիդիսը։ Ցորենի մատակարարման հետ կապված համակարգիչ աշխատանքների կատարումը՝ ընդունումն ու բաշխումը, դրվում է ՀՀ գյուղատնտեսության եւ պարենի նախարարության վրա։ Ցորենը փոխադրվելու է Վրաստանի տարածքով։ Հունաստանի կառավարության ներկայացուցչի ներկայությամբ բեռը Փոթիի նավահանգստից տեղափոխվելու է գնացքով։ Մինչեւ Այրում երկաթուղային կայարանը փոխադրման բոլոր ծախսերը կրելու է Հունաստանի կառավարությունը։ Հացի վաճառքից գոյացած շահույթը տնօրինվելու է ՀՀ կառավարության կողմից եւ օգտագործվելու է երկրի գյուղատնտեսության զարգացման եւ սոցիալական ապահովության նպատակներով։ Գ. Մ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

տեղական

Վաղը, դեկտեմբերի 27-ին, ՄԱԿ-ի հայաստանյան ներկայացուցչության շենքում կբացվի Դեմոկրատիայի զարգացման եւ մարդու իրավունքների կենտրոնը: Կենտրոնի ստեղծման նախաձեռնողն է ՄԱԿ-ի փախստականների գծով գերագույն հանձնախումբը: Այն կառուցապատի դրապատճառները (քաղաքական, կրոնական, էթնիկական հալածանքներ, մարդկային իրավունքների

սում, Աշտարակում կառուցվել են 600 տնակներ, որոնցից յուրաքանչյուրում կարող է ապրել մեկ ընտանիք: Դրանք փոքր են, սակայն մտահղացումն այնպիսին է, որ երբ տարոն կա, մարդն այն կարող է ընդլայնել, բարելավել: Քորերներին կից կան փոքրիկ հողամասեր, որոնք մշակելով յուրաքանչյուր ընտանիք կարող է հոգալ իր նվազագույն կարիքները: Տանն արդեն փոխում է փախստական լինելու հոգեբանու-

նախումբը ներկայացուցչություններ ունի Սիսիանում, Էջմիածնում, Սեւանում, Սոլիսակում: Երեւանի Տերյան փողոցի հանրակացարանում բնակվող փախստականներին գումար է տրամադրվել փոքրիկ դպրոց հասաստելու համար:

Հանձնախումբը գործունեություն է ծավալում նաեւ իրավաբանական ինտեգրացիայի բնագավառում: Օրեւան եւ աշխատանք ունենալը դեռեւս չի նշանակում տվյալ դեստ-

ՄԱԿ-Ի ՆՈՐ ԿԵՆՏՐՈՆ

Պատրա՞ստ է ժողովրդավարություն ներարկել

Այսօր աշխարհում ավելի շատ փախստականներ կան, քան երկրորդ համաշխարհայինից հետո

ռտնահարում), որոնց հետեւանքով մարդիկ հեռանում են որեւէ երկրից: Կփորձի դրանք կանխելու, հաղթահարելու ուղիներ մատնանշել եւ իր օժանդակությունը բերել մարդկանց իրավունքների պաշտպանության հարցում: Ծրագրվում է փոխել մտածելակերպի համակարգը, որը, օտարերկրացիների կարծիքով, բնորոշ է նախկին ԽՍՀՄ եւ Արեւելյան Եվրոպայի կրթության եւ մտածողության համակարգին: Նրանք ուզում են հիշյալ տարածաշրջանի մարդկանց դարձնել ավելի բաց, ավելի ընկալունակ:

Այսօր աշխարհում կան ավելի շատ փախստականներ, քան երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, երբ ստեղծվեց ՄԱԿ-ի փախստականների ծրագիրը (1949 թ.): Ենթադրվում էր, որ խնդիրը ժամանակավոր է: Սակայն 1995-ին, ՄԱԿ-ի վիճակագրությամբ, փախստականների, տեղահանվածների, քաղաքացիություն կորցրածների ընդհանուր թիվը 30 միլիոնից ավելի է:

Հայաստանում փախստականների հանձնախմբի աշխատանքները, ի տարբերություն 1993 թ. նախնական հումանիտար օգնության խնդիրների, այժմ ուղղված են Ադրբեջանից Հայաստան ներգաղթած փախստականների ինտեգրացիային: Այդ առիթով միջոցները հիմնականում ուղղվում են բնակարանային շինարարությանը: Երեւանի մերձակա շրջաններում Էջմիածնում, Հոկտեմբերյանում, Չարենցավանում, Մասի-

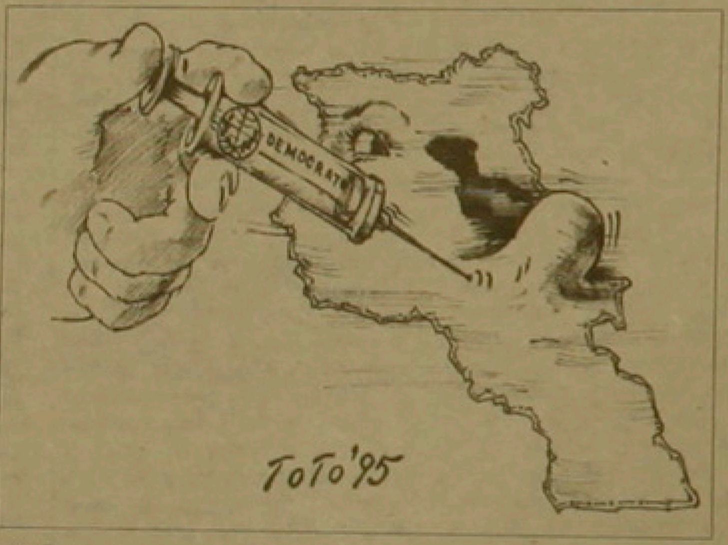

թյունը:

Հանձնախմբի մյուս խնդիրն է շուկայական պայմաններում աշխատանքի հնարավորություն ընձեռելը: Այս տարի նրանք ֆինանսավորել են մի քանի հարյուր փոքր ծրագիր մի քանի հազար դոլարի արժեքությամբ, հիմնականում գյուղական վայրերում (Վարդենիս, Կրասնոսելսկ), ուր ապրում են փախստականներ: Փախստականների առանձին խմբերի եւ կազմակերպությունների են տրամադրվում սերմեր, քիմիական նյութեր, մեքենաներ հողագործական աշխատանքների համար: Օժանդակվում են նաեւ անասնապահական ծրագրեր: Հանձ-

րյան լիիրավ քաղաքացի լինել: Հանձնախումբը նպաստել է Ազգային ժողովի կողմից քաղաքացիության օրենքի մշակման աշխատանքներին:

Բացվելիք կենտրոնը հանձնախմբի գործունեության նոր բնագավառներից է եւ կընդգրկի ոչ միայն փախստականների, այլեւ ընդհանրապես մարդկանց իրավունքների պաշտպանությունը: Այն կնպաստի դեմոկրատիայի զարգացմանը, որպեսզի Հայաստանը կարողանա հավասարի մնալ միջազգային ասպարեզում կնքած իր պարտավորություններին:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Տարածաշրջանի բանկերը` միջազգային չափանիշներով

Դեկլարացիայի ընդունմամբ եւ հատուկ համաձայնագրի ստորագրմամբ երեկ` հոկտեմբերի 25-ին, ՀՀ ԳԱԱ նախագահության դահլիճում իր աշխատանքն ավարտեց բանկային վերահսկողության Բազելի կոմիտեի հովանու ներքո հրավիրված երկօրյա հիմնադիր կոնֆերանսը: Միասնական տարածաշրջանային խմբի ստեղծման նպատակով Հայաստան էին ժամանել Վրաստանի, Ղազախստանի, Կիրգիզիայի, Տաջիկստանի ազգային եւ Թուրքմենստանի կենտրոնական բանկերի պատվիրակությունները: Կոնֆերանսի աշխատանքներին մասնակցում էին նաեւ Բազելի կոմիտեի ներկայացուցիչ Էմանուել Կարեյը, «Բանկային վերահսկողություն տեղերում» վարչության փոխտնօրեն` Միշել Ավեսյինը (Ֆրանսիա), Նիդերլանդների թագավորության բանկի փոխտնօրեն Մարիուս վան Նյուկերկը եւ «Միջազգային կազմակերպություններին եւ Արեւելքի երկրներին օգնության կազմակերպման» վարչության ղեկավար Անդրե Բասկուլը:

Ստորագրված համաձայնագրի հիման վրա ստեղծվեց հերթական` «Անդրկովկաս եւ Կենտրոնական Ասիա» տարածաշրջանային խումբը, որը համալրեց Բազելի կոմիտեի շրջանակներում գործող 12 այլ տարածաշրջանային խմբերի ընտանիքը: Նման խմբերի (Կարիբյան խումբ, Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի միասնական խումբ, Արեւելյան եւ Հարավային Աֆրիկայի խումբ եւ այլն) ստեղծման նպատակը, ինչպես նշեցին կոնֆերանսի մասնակիցները, տվյալ տարածաշրջաններում ձեւավորվող բանկային կառույցների համապատասխանեցումն է ընդունված միջազգային չափանիշներին: Բացառությամբ Ուզբեկստանի եւ Ադրբեջանի (նշված հանրապետությունների պատվիրակությունները չէին ժամանել Երեւան) հիշյալ պայմանագիրը եւ դեկլարացիան ընդունվեցին տարածաշրջանի մնացած երկրների ներկայացուցիչների կողմից: Նորաստեղծ խումբը ներառում է խմբի նախագահի, խորհրդի, քարտուղարության կառույցները: Խմբի նախագահը, ինչպես նշեց Բագրատ Ասատրյանը, ընտրվում է երկու տարի ժամկետով, ուստի տակավին այբուբենի տառերի հերթականությամբ ընտրվում է խմբի նախագահող կողմ երկիրը: Ճիշտ այդ պայմանավորվածությամբ նախագահողի կարգավիճակը երկու տարով առաջինը հանձնվեց Հայաստանին:

Ա. Դ.

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ

Պաշտոնական հրաժարական Սոցիալ-դեմոկրատ հնչակյան կուսակցությունից

Հոկտեմբերի 15-ին, Լոս Անջելեսում հրատարակվող ՀՅԴ պաշտոնաթերթ «Ասպարէզի» խմբագրություն են ներկայացել մի խումբ հնչակյաններ եւ հրատարակության խնդրանքով խմբագրության տրամադրության տակ դրել մի հրաժարական նամակ, որը հրատարակվել է նույն թերթի հոկտեմբերի 24-ի համարում: Նամակը ստորագրողները, որոնց շարքում կան Կալիֆորնիայում բավականին ծանոթ անձնավորություններ, պնդում են, որ Սոցիալ դեմոկրատական հնչակյան կուսակցության շարքերից հեռացողները կազմում են շատ ավելի մեծ խումբ, քան նամակն ստորագրողների թիվն է: Իսկ ստորագրողների թիվը 20 է, ինչը, ըստ նամակագիրների, խորհրդանշում է հնչակյան 20 նահատակներին, որոնք 1915 թ. Պոլսում կախաղան բարձրացան հանուն Հայաստանի ու հայ ժողովրդի ազատության:

Նամակագիրները երախտագիտությամբ հիշելով հնչակյան փառապանծ հերոսներին եւ ավելի քան 100 տարվա անքասիր հայրենասիրությունը կողմերին, «ցավով» նշում են, որ չեն կարող նույնն ասել «կուսակցութեան վերջին տարիներու ղեկավարութեան» մասին, որ, ըստ նրանց, «գիտակցաբար եւ կամայականօրէն ուրացողեց հնչակեան վեհ ու սրբազան սկզբունքները, յագուրդ տալու համար անձնասիրութեան, արքոպաշտութեան, ու փառասիրութեան գլխապտոյտ մոլուցքին, հեռացնելով հայութեան անդրանիկ յեղափոխական կուսակցութիւնը իր նպատակներէն (Հայ դատ, հայ ժողովրդի ընկերա-տնտեսական իրաւունքներ, հայ անհատի մարդկային իրաւունքներու պաշտպանութիւն եւ այլն), աղաւաղելով կուսակցութեան հեռանկարը, վերածելով զայն անջիղ, անողնաշար ու աննպատակ հաւաքականութեան մը»: Նման վերամբարձ ու վերացական մեղադրանքների երկար շարքից հետո նամակագիրները հարց են տալիս, թե առաջիկա օրերին Երեւանում գումարվելիք ՍԴՀ կուսակցության 16-րդ համագումարին ովքե՞ր են մասնակցելու եւ ինչո՞ւ են մասնակցելու...

Նամակի վերջում, ներկայանալով իբրեւ կուսակցության Մ. Նահանգների Արեւմտյան «շրջանի ղեկավարներ ու պատասխանատուներ», ստորագրողները` Ժան Արոյան, Մայկ Թավուքճյան, Վարդիվառ Շնորհավորյան, Գոգո Գալայճյան, Ջորջ Աբգարյան եւ ուրիշներ, «հրապարակաւ» հայտարարում են հայ ժողովրդին, որ դադարեցնում են իրենց անդամակցությունը կուսակցությանը, միաժամանակ «հաւասարիմ մնալով Քսաններու սկզբունքներուն ու յիշատակին` ծառայել Հայաստանին ու հայ ժողովուրդին»:

Հետաձգվում է երկրորդ տեսաժապավենը

Ա. Հարմանդարյանը ցուցմունքները կշարունակի այն դիտելուց հետո

Թերանյութի վաճառքին աջակցելու մեղադրանքով ձերբակալված Լիբանանի քաղաքացի Արամ Հարմանդարյանը հոկտեմբերի 25-ին, Գերագույն դատարանում իր ցուցմունքներն սկսեց Հայաստանում ունեցած գործունեությունից «Արծունի» ընկերությունում Արսեն Արծրունու տեղակալն էր: Նկարագրեց «Արծունի» ընկերության տնտեսական կացությունը, որը բավական չի եղել տվյալ ժամանակահատվածում: Արսեն Արծրունու բացակայության ընթացքում փոխարինել է նրան: Զբաղվել է մոնի եւ օդու մեծածավալ վաճառքով, այլ նախաձեռնություններ էլ են ունեցել սուրճի վաճառք, ատաղձագործություն եւ այլն, որոնք ձախողվել են: 93 թ. վերջին ստեղծել են «Խանասոր» փակ բաժնետիրական ընկերությունը, նպատակը ապրանքների պահեստավորումն ու տեղափոխումն էր: Իբրեւ պահեստ ծառայել է Այնթապի ձկնաբուծական բազայից վարձակալած տարածքը: Ինքը զբաղվել է պահեստային տնտեսության հարցով, ունեցել է իր աշխատողները, որոնք պահակություն են արել երկու հերթափոխով: Նրանց մի խումբը հենց ձկնաբուծարանի պահակներն էին, որոնք աշխատել են նաեւ իրենց համար: Պահակների

մյուս խումբը ամբաստանյալներ Հովիկ Մկրտչյանը, Էդիկ Սիմոնյանը, Գեւորգ Ալավերդյանը, Արմեն Զաքարյանը, Արմեն Գրիգորյանն ու Արտավազդ Մանուկյանը ներարկվել են Արսեն Արծրունուն, ինքը նրանց չի վճարել: 94 թ. հուլիսին ընտանիքի հետ միասին մեկ ամսով մեկնել է Բեյրութ, Արսենի հետ ունեցած պայմանավորվածության համաձայն, վերադարձից հետո պահեստային տնտեսությամբ չոչնչի է զբաղվեր:

Ձերբակալվել է 94 թ. դեկտեմբերի 3-ին, կնոջ հայրական տանը: Իր բնակարաններից մեկը խուզարկելուց առաջ ԱԱՊԿ աշխատակիցներին հայտնել է, որ տանը զինամթերք կա, հետո դուրս կհանել են եւ նրան տեղափոխել ԱԱՊԿ: Այստեղ հայտնել են, որ կասկածում են Երեւանից Մոսկվա թմրանյութի ճանապարհներ փոխադրելու մեջ եւ, երբ խոստովանի հանցանքը, պատիժը անհամեմատ կմեղմանա: Մեկուսարանի դեպ Լյովա Վարդանյանի խուցերով, «այստեղ Չարենցն ու Պարույր Հայրիկյանն են խոստովանել, դու էլ կխոստովանես»:

Ա. Հարմանդարյանը ընդհատեց ցուցմունքներ տալը եւ դատարանին միջնորդեց հետագա ցուցմունքները տալուց առաջ ցուցադրել Հովիկ Մկրտչյանի հետ առերեսման տեսագրությունը, որի նկարահանման մասին իմացել է միայն գործի նյութերին ծանոթանալիս:

Նախագահողը հայտնեց, որ տեսաժապավենը գործին կցված չի եղել, բայց քանի որ այդ մասին հիշատակվում է գործի նյութերում, կոլեգիան ինքն է պահանջել այն: Մեղադրող կողմը նույնպես դեմ չէր այն դիտելուն, ուստի կոլեգիան որոշեց արտադատարանական կարգով առաջին անգամ ցուցադրել պաշտպանական եւ մեղադրող կողմի համար: Նրանց ծանոթանալուց հետո, այսօր, որվա երկրորդ կեսին ժապավենը կցուցադրվի դահլիճում, արդեն ուրեւակի եզրահանգումներով:

Ս. Գ.

■ *Վերջերս գործնական նպատակով Հայաստան էր այցելել արաբ գործարար Մահմուդ Մալհաբը (Սաուդյան Արաբիա): Ծանոթանալով «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործունեությանը, պարոն Մահմուդ Մալհաբը Հիմնադրամի հումանիտար ծրագրերին հատկացրեց 100 հազար ամերիկյան դոլար: «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամը կոչված է համախմբելու հայությանը Հայաստանի եւ Արցախի զարգացման գործի շուրջ, սակայն Հիմնադրամի ծրագրերն իրենց մարդասիրական բնույթով խորթ չեն նաեւ օտարազգի մարդկանց:*

ԼՂՀ-ում վերակազմավորվում են կոլեկտիվ տնտեսությունները

Լեռնային Ղարաբաղում շարունակվում է հանրապետության տարածքում գործող կոլտնտեսությունների եւ խորհտնտեսությունների վերակազմավորման ու վերագրանցման գործընթացը: ԼՂՀ կառավարության նախագահության նիստում ընդունված «ԼՂՀ-ում գործող կոլտնտեսությունները եւ խորհտնտեսությունները վերակազմավորելու մասին» որոշման համաձայն, վերագրանցված կոլեկտիվ տնտեսության ողջ ունեցվածքը ձեւավորվում է տնտեսության առանձին անդամների փայաբաժինների կամավոր միավորումներից, ընդ որում, յուրաքանչյուր անդամ կամ անդամների խումբ կարող է վերցնել իր փայաբաժինը դրամական ձեւով եւ ստեղծել տարբեր տիպի ձեռնարկություններ` բաժնետիրական, սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններ, ֆերմերային տնտեսություններ եւ այլն:

Ռեֆորմի հիմքում թողնելով հողի պետական սեփականություն լինելը, նորաստեղծ տնտեսություններին հնարավորություն է տրվում հողը վերցնել վարձակալման` վճարելով համապատասխան չափի հարկ: Որոշվել է, որ հողի վարձակալումը անհատ անձանց կողմից կիրականացվի մրցութային սկզբունքով: Ընդունվել է որոշում նաեւ կոլեկտիվ տնտեսությունների անվճարունակ լինելու դեպքում վերջիններիս լուծարման կարգը: Ընդ որում, միայն սերմացուի արտադրությամբ եւ անասնաբուծությամբ զբաղվող ձեռնարկություններն են, որոնք լուծարման ենթակա չեն եւ կպահպանեն իրենց պետական կարգավիճակը: ԼՂՀ կառավարության որոշումն ստեղծում է համապատասխան օրենսդրական դաշտ ներկայումս գործող կոլեկտիվ տնտեսությունների առավել արդյունավետ եւ բազմակողմանի վերակսման համար:

ՀԱԿՈԲ ԱՐՇԱԿՅԱՆ

ՌԱՄԿԱՎԱՐ ԱԶԱՏԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Ե տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագրի տեղակալ
ՍԱՄՎԵԼ ԴՈՒԼԱՆԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863
A STYLE համակարգչային ծառայութիւն / 581841
Ոճը եւ տառատեսակները ՊԱՒԵԼ ԳԱԼԼԱՔԵԱՆԻ
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
LIBERAL DEMOCRATIC NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

Շրջան

ԳՈՐԾՈՒՂՈՒՍ

Ագարակի պղնձամոլիբդենայինը Մեղրու շրջանի առանցքն է

Ագարակի պղնձամոլիբդենային կոմբինատը Մեղրու շրջանի ժողովրդական տնտեսության բոլոր բնագավառների վրա իր կնիքն է դնում եւ իր հետքն է թողնում: Այդ մասին է մեր թղթակցի հարցազրույցը կոմբինատի տնօրեն Նորիկ Մաթեւոսյանի հետ:

– Երկու խոսքով անդրադարձեք, խնդրեմ, կոմբինատի պատմությանը:

– Շինարարությունն սկսվել է 1954-1955 թվականներին, շահագործվել է 1963 թվականից, երբ տվել է առաջին արտադրանքը: Սկզբում եղել է 4 աղացով, նախագիծն է այդպես, հետագայում ընդլայնվելով հասել է մինչեւ ութ աղացի: Վերջին 4 տարիներին կոմբինատը համարյա չի աշխատել: Ես այստեղ տնօրեն եմ նշանակվել 1995-ի ապրիլի 7-ից: Այն ժամանակ գործում էր 2 աղաց, այն էլ մեկ ժամ աշխատում էր, մեկ ժամ վերանորոգվում: Հիմա կարողացել ենք գործարկել 5 աղաց, որոնք անխափան աշխատում են, 6-րդը լրիվ պատրաստ է, բետոնապատման աշխատանքներ ենք արել, սպասում ենք ջրանս, որ գործարկենք: Հանքավարի հանույթը բավական դժվարացել է, խորացել...

– **Նոր հա՞նք եք բացելու:**

– Հեռանկար կա: Շրջանը պղնձամոլիբդենային նոր ծննդավայր ունի: Ունի նաեւ ոսկու մի քանի ծննդավայրեր հետախուզությունը բավականին պաշարներ է հայտնաբերել: Ես մտածում եմ, որ մենք կարող ենք դրա արդյունահանմանը մասնակցել: Այդ պայմաններում կառավարության համար շատ դժվար կլինի նոր կոմբինատ կառուցել կամ էլ եղած հանքավարն այստեղից տեղափոխել: Իսկ մենք համապատասխան արտադրական հզորություններ ունենք: Այդ առթիվ համապատասխան գրություններ եմ ուղարկել ու հարկն է, որպեսզի տեխնիկատնտեսական հաշվարկներ կատարվեն, բերվեն այստեղ մի սկզբունք կիրառվի. հանքավարը բերենք, պահեստավորենք եւ տարվա մեջ երկու կամ երեք ամիս պղինձ-մոլիբդենի փոխարեն արտադրենք ոսկի: Կարծում եմ այլ ելք չկա: Այսօր ոչ ոք չի կարող գալ եւ Մեղրիում նոր ֆաբրիկա կառուցել: Իսկ եթե դա անի արտասահմանյան ֆիրմա անի, Հայաստանին շատ քիչ բան կմնա...

Այնպես որ աշխատում ենք, նույնիսկ առանց աշխատանքի չունենք: Այն մարդիկ, ովքեր գործի չէին գալիս, բայց ստանում էին աշխատավարձի 66 տոկոսը, հիմա չկան. առաջին իսկ օրից այդ հրամանը վերացրել եմ. ասել եմ մենք աշխատում ենք, ով կգա աշխատանքի 100 տոկոսով կվարձատրվի, ով չի գա ոչինչ չի ստանա: Մոտ հազար մարդ հեռացվեցին աշխատանքից, հիմա 1000 հոգի նորմալ աշխատում են:

– **Շրջկենտրոնում ասում էին, թե ձեզ մոտ մարդիկ մեր ժամանակների համար շատ բարձր աշխատավարձ են ստանում: Միջին աշխատավարձն ինչքա՞ն է:**

– 37 հազար դրամ: Բայց մենք կարեւոր արտադրամասերը երկրորդականից տարբերել ենք: Հիմնական արտադրանք տվող արտադրամասերում, ասենք հարստացուցիչ ֆաբրիկայում, դիզելային պարկում եւ բաց հանքում մարդիկ պլանը կատարելու դեպքում, հավելավճարների հետ, կստանան 80-100 հազար դրամ, եւ ես կարծում եմ, որ դա իրենց արածի համար դեռ քիչ է: Անցած ամիս մենք վերամշակել ենք 100 հազար տոննա հանքաքար, այս ամիս արդեն հասնում ենք 120 հազար տոննայի գրաֆիկի:

Սակայն մեծ դժվարություններ են ծագում էլեկտրաէներգիայի պատճառով: Էլեկտրամատակարարման ամեն մի անջատում եւ արտադրական ցիկլի նորից սկսում մեզ երկու-երեք միլիոն դրամի վնաս է պատճառում: Որովհետեւ այն արտադրանքը, որ պիտի դուրս գա, լրիվ հոսում-գնում է, անվերադարձ կորչում: Էլ չեմ ասում, որ մեխանիզմների ամեն մի նոր գործարկման ժամանակ դրանք կոտրվում են, շարքից դուրս են գալիս, իսկ պահեստամասերը շատ թանկ եւ դժվար են ճարվում: Կարծում եմ, կառավարությունը պետք է որ գոնե Զանգեզուրի մեր այս երեք կոմբինատները զերծ պահի էլեկտրաէներգիայի մատակարարման անկանոնություններից: Երբե

մեզ մոտ նախորոք զգուշացնում են, որ գազի ճնշումն ընկել է, մենք հինգ աղացի փոխարեն երկուսն ենք աշխատեցնում, պոմպակայաններ ենք անջատում, այսինքն արտադրության ծանրաբեռնվածությունը պակասեցնում ենք, էլեկտրաէներգիայի սպառումը կտրուկ նվազեցնում, բայց արտադրական ցիկլը չենք կանգնեցնում: Այդ դեպքում մենք համարյա կորուստներ չենք ունենում: Մեր ամեն մի լռման հաշված է: Մեծ ծախսերի շատ ու շատ կարիք ունենք: Մասնաշենքերը վերանորոգման խիստ անհրաժեշտության առաջ են կանգնած, ապակիները լրիվ ջարդված են, տանիքները համարեք թե չկան, մարդիկ բաց երկնքի տակ են աշխատում: Վերջին 10-15 տարում կոմբինատում որեւէ վերանորոգման աշխատանք չի արվել, մետաղական պյուները լրիվ կոռոզիայի են ենթարկված: Ձեռք ենք բերել բարձրորակ ռուբերոիդ, տաքիսամ մեկ-երկու օրից կլինի, եւ եթե անձրեւները չխանգարեն, կարեւոր մասնաշենքերի տանիքները անպայման կվերակառուցենք:

– **Իսկ ինքնաբույժն, անկախ էներգամատակարարման հարցը հնարավոր չէ՞ լուծել: Մեղրին փոքրիկ էլեկտրակայան ունի...**

– Դրանից մեզ ոչինչ չեն տալիս: Լրիվ կարողությամբ աշխատելու դեպքում, Ագարակ ավանի հետ միասին, մեզ 11 մեգավատ էլեկտրաէներգիա է պետք: Այսօր մենք 4 մեգավատ ենք սպառում: Ավանում ինչքան կանաչ տարածություն եք տեսնում, մենք ենք մեր կոմբինատի պոմպակայաններով ջրել: Դա այն դեպքում, որ ֆաբրիկան աշխատեցնում ենք երկու-երեք աստիճանի պոմպակայաններով: 45 կիլոմետրանոց խողովակաշար ունենք, որով երեք գետից ջուր ենք տեղափոխում ֆաբրիկա:

– **Ավանի բնակիչներին ոռոգման ջուրը ձրի՞ եք տալիս:**

– Ջրի վարձ ենք վերցնում: Եթե ջրման վարձությունը լինեին, շատ ավելի թանկ էր վերցնելու: Եւ այդ դեպքում ագարակցին իր 1000 քառակուսի մետրանոց տնամերձից օգուտ չէր ստանա: Մեր հայրենակիցներն են, մենք նրանց մասին էլ ենք մտածում: Օժանդակ տնտեսություն ունենք, բանվորներին միս ենք տալիս, կաթ, նոր... Շաքարավազ ենք ստացել, բայց շրջանի համարյա բոլոր կազմակերպություններին բաժին ենք հանել` ռուսաստանից կրկնակի էժան գնով: 250 տոննա բիտում ենք ձեռք բերել Իրանից, տվել ենք մեր շրջանի ճանապարհին, որպեսզի ասֆալտապատման աշխատանքներ կատարի:

– **Արտադրանքի սպառողն ո՞վ է:**

– Պղնձի խտանյութի սպառողը Իրանն է, իսկ մոլիբդենինը` պաշտպանության նախարարությունը:

– **Արտադրանքն ի՞նչ գնով եք վաճառում:**

– Միջազգային բուրսայի գներով: Լոնդոնում հատուկ բորսա կա, նրանց տված օրվա գներով էլ վաճառում ենք. կապ ունենք, գները գիտենք: Իրանի այն ֆիրման, որի հետ գործարքի մեջ ենք, շատ հուսալի գործընկեր է: Նրանց հետ մեր պայմանագրերը բարձրացրել ենք, եւ գնի մասին այդպիսի հատուկ կետ ենք գրել. խտանյութը տանում են, եւ հետո, տարած օրվա միջազգային գներով, մեր հաշիվները փակում: Վճարումներն էլ ժամանակին են կատարում:

– **Չե՞ն փորձում, մեր նեղ վիճակից օգտվելով, մեր հաշվին միակողմանիորեն հարստանալ:**

– Փորձել են, այն ժամանակ, երբ հանրապետությունը դեռ նոր էր, փորձ չուներ: Հիմա դա չկա: Մեկ տոննա խտանյութն այն ժամանակ մեզնից տարել են 140 դոլլարով, հիմա, վեց ամսվա ընթացքում, ես գինը բարձրացրել եմ 250 դոլլարի: Տանում են ու դեռ խնդրում են, որ ուրիշի չտանք: Պահանջարկը կա, եւ պղնձի, եւ մոլիբդենի:

– **Տեխնոլոգիաների հնացման վտանգ չկա՞:**

– Չկա: Հայ գիտնականները մշակել են նոր հիմնական ֆլոտոմեքենա, 80 խորանարդ մետր կարողությամբ, որը 5 անգամ ավելի պակաս տարածք է զբաղեցնում, քան մեր հին մեքենաները: Բացի այդ, էլեկտրաէներգիայի ծախսը կրճատում է 50 տոկոսով, բարձրացնում է խտանյութի որակը: Օրինակ, եթե հին մեքենաներով ստացվող խտանյութը 15 տոկոսանոց է, սրանցում հասնում է 18 տոկոսի: Դա հսկայական բան է: Երկու այդպիսի մեքենա տեղադրել ենք, մեկն էլ պատվիրել ենք: Բավականին բարդություններ ունի, բայց դրանից պետք չէ վախենալ: Մենք բռնել ենք տեխնիկական վերազինման ճանապարհը եւ դրա համար շնորհակալ ենք Երեւանի «Հայգունմետալ» գիտահետազոտական ինստիտուտի մեր մասնագետներին: Նրանց եւ մեր ջանքերով Հայաստանը կարող է առաջատար դիրքեր գրավել պղինձ ու մոլիբդեն արտադրող երկրների շարքում:

– **Այսօր դեռ այդպիսին չե՞նք:**

– Այսօր մենք համաշխարհային արտադրության այդ բնագավառում մեր ուրույն տեղն ունենք, բայց առաջիկայում ավելի ծանրակշիռ դիրք կունենանք: Օրերս մեկնելու եմ Լոնդոն պղինձ արդյունահանողների համաշխարհային մի համաժողովի մասնակցելու, իրենք են հրավիրել...

ՍԱՓԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԵՄԻՆԱՐ

Ինգե Գենեֆկե. Կտտանքներն այլախոհությունը խեղդելու միջոց են

Երեւանում հոկտեմբերի 24-ից ընթանում է կտտանքների եւ կազմակերպված բռնության զոհերի բուժ-հոգեբանական վերականգնման հարցերին նվիրված միջազգային սեմինար, որի կազմակերպիչներից է Կտտանքների զոհերի վերականգնման միջազգային խորհուրդը (IRCT, Դանիա):

Այն իր գործունեությունն սկսել է 1982-ին, Կոպենհագենում, հիմնադրվելով որպես «Կտտանքների զոհերի հետազոտման կենտրոն» (RCT): Կազմակերպությունն իր աշխատանքներին (Չիլիից, Հունաստանից Դանիայում ապաստանած փախստականների հարցումներ, բժշկական եւ հոգեբանական օգնություն), ձեռնամուխ եղավ ընդամենը 4 կամավորներով, իսկ այսօր կենտրոնում աշխատում են ավելի քան 110 մասնագետներ (բժիշկներ, բուժքույրեր, հոգեբաններ, ֆիզիոթերապեւտներ եւ այլ բուժաշխատողներ):

Կտտանքների դեմ պայքարն ավելի վաղ պատմություն ունի: Դեռեւս 1973 թ.-ին, երբ «Միջազգային ներում» կազմակերպությունը կոչ արեց բոլոր մարդասիրական կազմակերպություններին` մասնակցել բռնությունների դեմ պայքարին, դանիացի բժիշկներն առաջինն արձագանքեցին այդ կոչին` ստեղծելով առաջին բժշկական խումբը «Միջազգային ներում» կազմակերպության հովանու տակ: Ավելի ուշ, երբ արդեն գործում էր RCT-ն, այն ընդլայնեց իր գործունեության շրջանակները, որի արդյունքը եղավ 1987-ին «Կտտանքների զոհերի վերականգնման միջազգային խորհրդի» ստեղծումը (IRCT): IRCT-ն ապաքաղաքական անկախ կազմակերպություն է, զբաղվում է բռնության զոհերի հոգեբանական եւ ֆիզիկական վիճակի ամենաբազմազան ուսումնասիրություններով, մշակում նրանց առողջության վերականգնման միջազգային ծրագրեր: Այստեղ հավաքվում են տեղեկություններ աշխարհի տարբեր երկրների բանտերում, պատերազմական գործողությունների կենտրոններում կիրառվող բռնությունների վերաբերյալ եւ անհրաժեշտության դեպքում տրամադրվում մասնագետներին:

1991 թ.-ից IRCT-ն ունի իր տպագիր օրգանը` «Torture» (Կտտանք) եռամսյա պարբերականը: Այսօր մինչեւ 1992 թ.-ը աշխարհի 45 երկրներում գործող 69 համանման կենտրոններին ավելացել են 1992-1995 թթ. ստեղծված 29 նոր կենտրոններ, ներառյալ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից Լատվիայում, Լիտվայում, Էստոնիայում, Ուկրաինայում ստեղծվածները: Նույն ժամանակահատվածում 83 երկրներում անցկացվել են սեմինարներ, որոնց նպատակն է IRCT-ի փորձը, դիտարկումները, ծրագրերն ու վերականգնման մեթոդները հասցնել մարդու իրավունքների պաշտպանմամբ զբաղվող մարդասիրական կազմակերպություններին:

IRCT-ի բժշկական տնօրեն, հոգեբույժ Ինգե Գենեֆկեն այս գործին է նվիրել իր կյանքի 20 տարիները: Այժմ էլ նա մասնակցում է մեր տարածաշրջանում առաջին անգամ անցկացվող սեմինարի աշխատանքներին:

«Աշխարհի ամենատարբեր երկրներում մարդկանց նկատմամբ կիրառվող բռնությունների մեթոդները, որոնք մշակութային տարբերություններով, նույնն են, նույնն են նաեւ դրանց նպատակն ու արդյունքները` մարդկային ինքնության ստորացում, զոհերի ֆիզիկական եւ հոգեբանական տրավմաներ, որոնց բուժումը երկարատեւ ջանքեր է պահանջում, հատկապես դեռահասների եւ երեխաների պարագայում: Վերջին դեպքում, եթե նրանք նույնիսկ անմիջականորեն չեն ենթարկվել բռնությունների ազդեցությանը, այլ միայն լսել են մեծահասակների, ընտանիքի անդամների հետ տեղի ունեցածի մասին, շատ ծանր են վերապրում այդ ամենը, որովհետեւ տվյալ դեպքում գործում է նրանց երեւակայությունը, որ հաճախ ավելի ծանր արդյունքների է բերում, քան իրականությունը: Ուստի կարեւոր է ինչպես բռնության գործողությունների կանխումը, այնպես էլ դրանց հոգեբանական չեզոքացումը:

Մեր կենտրոնի առաջին գործերից մեկը եղավ հարցաթերթիկի մշակումը, որով փորձում ենք հոգեկան շփում ապահովել կտտանքների զոհերի հետ, որոնք, հասկանալի պատճառներով, խուսափում են պատմել իրենց կրած ստորացումների մասին:

Կտտանքները գործիք են կառավարությունների ձեռքին այլախոհությունը ճնշելու զորավոր միջոց, եւ հաճախ գործադրվում են այդ կառավարությունների գիտությամբ եւ թողտվությամբ: Մեր ունեցած տվյալներով, կտտանքների, խոշտանգումների պրակտիկան ընդունված է աշխարհի ավելի քան 90 երկրներում: Նման գործելակերպի կանխման համար ընդունված են միջազգային փաստաթղթեր, որոնք, սակայն, իրականում չեն պահպանվում մարդկանց: Անհրաժեշտ է, որ բոլոր երկրների բժիշկները, հոգեբանները, մարդասիրական կազմակերպությունները միավորեն իրենց ջանքերը` այս սարսափելի երեւույթի դեմ պայքարելու համար», ասում է տիկին Ինգե Գենեֆկեն:

Երկխոսություն հանդուրժողականության մթնոլորտում

«Ազգի» խմբագրությանն է դիմել Երեւանի Սպանդարյանի շրջանի սոցիալական ծառայության պետ Ավետիս Շահումյանը` «Լրագրի» հոկտեմբերի 7-ին տպագրած «Սպանդարյան, սոցապ ու մի պառավ կին» հոդվածի կապակցությամբ: Հոդվածագիր Մարիամ Հարությունյանը պատմում է հիշյալ ծառայությունում պատահած դեպքի մասին, ուր կոպիտ են վարվել մի ծեր կնոջ հետ, եւ եզրակացնում. կարիքավոր խավի հետ գործ ունեցող համակարգում աշխատակիցներ պետք է ընտրվեն ամենայն բծախնդրությամբ, միայն այդպես «հնարավոր է առանց այդ էլ խեղճ ու կրակ մարդկանց ազատել մի ավելորդ անգամ նվաստացված զգալու հավանականությունից, մանավանդ որ, անկեղծ ասած, բաշխվող օգնությունն էլ մի բան չի»:

Պարոն Շահումյանը խմբագրությանը հղած տեղեկանքում անդրադառնում է հոկտեմբերի 13-ին «Լրագրի» խմբագրությունում ունեցած հանդիպմանը, որին մասնակցել են գլխավոր խմբագիրը, հոդվածագիրը, Համլիկ Սկրտչյանը (որը ինչպես պարզել է ծառայության պետը, նկարագրված «պառավի» թոռ աղջիկն է) եւ ծառայության աշխատակից Սամվել Բունիաթյանը (նա հոդվածում մեղադրվում էր կոպիտ վերաբերմունքի համար): Մեզ ներկայացված ծրարում տեղ են գտել նաեւ սոցիալական ծառայության աշխատակիցներ Մարիամ Մանուչարյանի եւ Սամվել Բունիաթյանի բացատրագրերը: Վերջինս դեպքը վերապատմելու իր տարբերակի հաստատման համար ներկայացրել է այդ ժամանակ հաստատությունում գտնվող երկու կանանց տեղեկանքները. «որոնք իրենց տվյալները թողեցին վկա լինելու համար, [illegible] ինձ սպառնացել էր թղթակիցը»:

Իհարկե, կանանցից մեկը վկայություն էր տվել հավանաբար Բունիաթյանի խնդրանքով, իսկ մյուսը` պատահաբար կարդալով «Լրագրի» հոդվածը: Չեմ ուզում քննարկել նրանց տեղեկանքների նմանությունը, խիստ գրական լեզուն եւ վատ ուղղագրությունը, բայց Սողոմոն իմաստուն պետք է լինել, գուշակելու` ով է իրականում եղել առիթ տվողը: Այնուամենայնիվ, ըստ պարոն Շահումյանի, հանդիպման ժամանակ թղթակիցը խոստովանել է, որ «պառավը» իր բառն է, իսկ երիտասարդը ծեր կնոջն է դիմել «մայրիկ» բառով: Նա պարզել է նաեւ, որ հոդվածագիր Մ. Հարությունյանը փաստերն Հ. Սկրտչյանից լսածն է ներկայացրել բերանացի:

«Լրագրի» խմբագրությունն մեր զանգին` երկրորդ կողմի կարծիքը պարզելու համար, պատասխան տվեց, որ հանդիպման ժամանակ քննարկվել է փոխզիջումային տարբերակ ընտրելու եւ պարզաբանում հրապարակելու հարցը: Սակայն խմբագրության առաջարկած տարբերակին չհամաձայնելով` սոցիալական ծառայության աշխատակիցները հեռացել են:

Հ. Գ. Երբեք միջնորդների (այս պարագայում` «Ազգի») առանձնության նկատմամբ դրական մոտեցում չեմ ունեցել: Դա չափազանց հազվադեպ է արժեք ունենում: Միշտ էլ պետք է կայանա երկխոսություն փոխադարձ հանդուրժողականության եւ բարեկրթության մթնոլորտում: Բացի այդ, «ո՞վ է արդար, ով` մեղավոր» խնդիրը խմբագրության լուծելու հարցը չէ, հատկապես երբ մի կողմը ժխտում է մյուսի ասածը: Իսկ եթե իսկապես ինչ-ինչ հանգամանքներ չեն համապատասխանում իրականությանը, ապա «Լրագրի» պարտքն է այդ մասին գրել իր էջերում:

[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ

Ընդդիմություն. 1995 թ. աշուն

Վազգեն Մանուկյան. «Ընդդիմությունը կարող է համախմբվել, երբ պետության կյանքում վրա է հասնում վճռորոշ պահը»

Պարույր Հայրիկյան. «Հայաստանի` վերջին 7 տարում անցած ճանապարհը նախանշված է եղել ԱԻՄ-ի կողմից»

Այս խորագրի տակ (ինչպես արդեն տեղեկացրել ենք «Ազգի» երեկվա համարում) շարունակում ենք ներկայացնել մի քանի ազդեցիկ կուսակցությունների առաջնորդների հետ ունեցած մեր զրույցը, որն ընդգրկում է հարցերի այսպիսի շրջանակ. ինչպիսի՞ն է ընդդիմության վերաբերմունքը շրջանառության մեջ եդած տարբերակումների հանդեպ` արմատական եւ կառուցողական ընդդիմության, հնարավո՞ր է արդյոք ընդդիմության համագործակցություն իշխանությունների հետ, որո՞նք են ընդդիմադիր կուսակցությունների նմանություններն ու տարբերությունները, քաղաքական գործո՞ն է արդյոք հայաստանյան ընդդիմությունը, ձգտո՞ւմ է նա իշխանության, ի՞նչ հարցերում է հատկապես նա ընդդիմություն: Այսօր ներկայացնում ենք Վազգեն Մանուկյանի (ԱԺՄ) եւ Պարույր Հայրիկյանի (ԱԻՄ) պատասխանները վերոհիշյալ հարցերին, իսկ վաղվա համարում ՀՅԴ-ից Ռուբեն Հակոբյանինը եւ Սերգեյ Բադալյանինը (ՀԿԿ):

ՎԱԶԳԵՆ ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ. Ազգային-ժողովրդավարական միություն (ԱԺՄ)

Ես լավ չեմ հասկանում, թե ի՞նչ է նշանակում կառուցողական եւ արմատական ընդդիմություն: Իմ կարծիքով դրանք անիմաստ, արհեստականորեն ստեղծված հասկացություններ են, որոնք օգտագործվում են կամ ժողովրդին խաբելու, կամ ինքնարդարացման համար: ԱԺՄ-ն գտնում է, որ այն ճանապարհը, որով մեր իշխանությունները տանում են մեր պետությունը, մեր ժողովրդին, գնացել են Ասիայում, Աֆրիկայում, Լատինական Ամերիկայում տասնյակ նորաստեղծ պետություններ: Այդ ճանապարհը տանում է դեպի անհեռանկար միապետություն, ուր տեղի են ունենում հասարակական կյանքի ճահճացում, առաջընթացի եւ զարգացման կասեցում, ուր մի քանի տասնյակ ընտանիքների ձեռքին են կենտրոնանում տնտեսության միջոցները: Մենք համաձայն չենք Հայաստանի այդպիսի ճակատագրի հետ եւ գտնում ենք, որ պետք է իշխանություններին ոչ թե խորհուրդներ տալ, թե ինչպե՞ս ուղղել այդ ճանապարհը, այլ ճանապարհն ընդհանրապես պետք է փոխել: Հենց սա էլ մեզ դարձնում է ընդդիմություն:

Այսօր պետության կյանքում ԱԺՄ-ն առանձնացնում է երեք կարեւոր ուղղություններ, որոնց հանդեպ մեր եւ իշխանությունների տեսակետները խիստ տարբերվում են: Այդ ուղղություններն են` ա) ազգային քաղաքականությունը, բ) տնտեսական քաղաքականությունը, գ) պետության կառուցվածքը եւ քաղաքական համակարգը: Բայց, նորից եմ կրկնում, մենք իշխանություններին այս խնդիրների շուրջ խորհուրդներ տալ չենք պատրաստվում: ԱԺՄ-ն որդեգրել է ժողովրդավարական դիրքորոշում պետության կառուցվածքի հանդեպ: Թեպետ պետք է ասել, որ Հայաստանում չկա մի կուսակցություն, որը դեմ լինի ժողովրդավարությանը: Ժողովրդավարությունից են խոսում նաեւ այսօրվա իշխանությունները, բայց գործնականում նրանք կոպտորեն խախտում են այն: Այստեղ մեր հակասությունները խորն են:

Մենք գտնում ենք, որ Հայաստանում կառավարումը պետք է լինի ոչ թե նախագահական, այլ վարչապետական, որը պետության համար ավելի լայն ժողովրդավարություն է ապահովում: ԱԺՄ-ն, այո, ընդդիմություն է, բայց դուք որոշեք, թե մեր կազմակերպությունը կառուցողակա՞ն ընդդիմություն է, թե՞ արմատական:

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի ընդդիմության քաղաքական գործոն լինել-չլինելուն, ապա ես կարծում եմ, որ հուլիսի 5-ից հետո ընդդիմությունը իշխանությունների համար մեծ գործոն չէ: Վերջին 2-3 տարիների ընթացքում, երբ այս համակարգի հիմքերն էին դրվում, իշխանությունները որոշակի դժվարությունների էին հանդիպում կազմված ընդդիմության կողմից առաջարկվող ծրագրերի հետ: Իշխանությունները ստիպված կամ նահանջում էին, կամ փոխզիջումների գնում ընդդիմության հետ: Այսօր նման խնդիր իշխանությունները չունեն: Ընդդիմությունը չի կարող իր կամքը թելադրել ԱԺ-ին: Իշխանությունների համար ԱԺ-ն այլեւս քաղաքական գործոն չէ: Հուլիսի 5-ից հետո մենք ապրում ենք բոլորովին այլ Հայաստանում:

Ինչ վերաբերում է ընդդիմադիր կուսակցությունների նմանություններին եւ տարբերություններին, ապա ես գտնում եմ, որ նրանց չի կարելի նույնացնել: Մեր միջեւ գործելակերպի, մտածելակերպի, գաղափարախոսական տարբերություններ կան: Չնայած այս ամենին, ես գտնում եմ, որ ընդդիմությունը կարող է համախմբվել, երբ պետության կյանքում վրա է հասնում վճռորոշ պահը: Ընդդիմության որոշակի համախմբվածություն առաջացավ 1992 թ., երբ ղարաբաղյան ճակատում ռազմական իրավիճակը շատ բարդ էր: Այդ ժամանակ ընդդիմությունը ներքին տարաձայնությունները մի կողմ դրեց եւ հանդես էր գալիս մեկ ճակատով: Ընդդիմության համախմբում կարող է տեղի ունենալ նաեւ ընտրությունների ժամանակ:

Ընդդիմադիր քաղաքական կուսակցության համար հասնել իշխանության նշանակում է փոխել երկրում տիրող իրավիճակը եւ իշխանության հասնելուց հետո իրականացնել իր ծրագրերը:

ԱԺՄ քաղաքական եւ տնտեսական ծրագրերին տարբեր առիթներով անդրադարձել ենք, մանրամասներին անդրադառնալը այժմ նպատակահարմար չեմ գտնում: Դեռ շատ առիթներ կունենանք մանրամասնելու մեր ծրագրերը:

ՊԱՐՈՒՅՐ ՀԱՅՐԻԿՅԱՆ. Ազգային ինքնորոշում միավորում (ԱԻՄ)

Ընդդիմության արմատականի եւ կառուցողականի տարբերակումն արհեստական է: Արմատականն ու կառուցողականը միմյանց չեն հակադրվում: Կարող ես լինել խիստ արմատական, միաժամանակ կառուցողական, կարող ես լինել կառուցողական, բայց չլինել արմատական, չհակադրվելով սակայն արմատականությանը: Հայաստանի իշխանությունների պատկերացումները ընդդիմության մասին խիստ հեռու են քաղաքական տեսակետից գրագետ համարվելուց: Ընդհանուր առմամբ բարոյաքաղաքական գնահատականներում այսօրվա իշխանությունները նախորդներից չեն տարբերվում:

Դեռեւս 1991 թ. Ռուսաստանում Մեծ Բրիտանիայի դեսպանը պատգամավորների հետ ունեցած հանդիպման ժամանակ, դիմելով կառավարող կուսակցությունների ներկայացուցիչներին, ընդդիմության հասկացությանը տվեց ամփոփ գնահատական, ընդգծելով, որ ընդդիմություն ասելով պետք է նկատի ունենալ այն քաղաքական ուժերին, որոնք վաղը ձեր փոխարեն կարող են գալ իշխանության, իսկ իշխանությունները վաղը կարող են դառնալ ընդդիմություն: Այսօր Հայաստանի իշխանություններն իրենց պատկերացնում են հավերժ իշխանավորի կարգավիճակով, իսկ ընդդիմությանը` հավերժ ընդդիմություն:

Ընդհանրապես քաղաքական կազմակերպությունը բնորոշվում է իր սկզբունքներով, իր առջեւ դրված խնդիրներով: Կուսակցությունների տարբերությունները սկսվում են նրանց ոչ թե տվյալ համակարգում զբաղեցրած դիրքից, ազդեցության չափից, այլ նրանց ծրագրային տարբերություններից:

Այս տեսակետից Հայաստանում իշխանությունների իրականացրած ծրագրերը հիմնականում իրենցը չեն եղել, այլ ԱԻՄ-ինը: Այն պահից, երբ նրանք փորձել են օգտագործել ԱԻՄ-ի ռազմավարական մոտեցումները, այդ պահից նրանք դարձել են ընդդիմություն: 1980-ական թթ. իշխող կուսակցության` կոմկուսի հանդեպ ԱԻՄ-ը ընդդիմություն էր: «Ղարաբաղ» կոմիտեն քաղաքական դիրքորոշում չուներ, ուստի ընդդիմություն չէր կարող կոչվել: Հետագայում առաջացած ՀՀՇ-ն որպես ընդդիմության հիմնական ուժ նկատի ուներ ԱԻՄ-ին: Այլ կազմակերպություններ դեռ չկային: Փուլ առ փուլ վերցվում էին ԱԻՄ-ի ծրագրերը, բայց ֆիզիկապես շարունակում էին հակադրվել նրան: Անկախության գաղափարների համար մեզ անվանում էին ծայրահեղականներ, բայց հասարակության ճնշմամբ որդեգրեցին այդ գաղափարը եւ իրականացրին: Մենք դա ողջունում ենք:

Մեր ծրագրերից են նաեւ անցումը նախագահական համակարգի, Սահմանադրության ընդունումը: Մեր կարծիքով Հայաստանում ռազմավարական տեսակետից առաջնորդող քաղաքական ուժ եղել է ԱԻՄ-ը, թեպետ այսօր ԱԻՄ-ը իշխանության օղակներում իր գաղափարական ձեռքբերումներին համարժեք կշիռ չունի:

Մեր համոզմամբ, ընդդիմությունն այն քաղաքական ուժն է, որը կշեռքի համեմատաբար թեթեւ նժարին է հայտնվել, բայց վաղը իր գաղափարական ներդրումների միջոցով կարող է հայտնվել կշեռքի ծանր նժարին:

Հայաստանի` վերջին 7 տարում անցած ճանապարհը նախանշված է եղել ԱԻՄ-ի կողմից: ԱԻՄ-ը ստիպել է իշխանություններին գնալ այդ ճանապարհով:

Մեր հակասությունները իշխանությունների հետ տեսական հարցերում խիստ քիչ են, եւ այդ առումով ընդդիմությունը մեզ համար իշխանություններն են, որոնք մեզ հակադրվելով իրականացնում են մեր կամքը:

Մենք եւ Հայաստանի մյուս ընդդիմադիր կուսակցությունները նման ենք միմյանց այնքանով, որ բոլորս էլ հայ ենք, եւ որ բոլորն էլ որդեգրեցին ԱԻՄ-ի հիմնական սկզբունքը` անկախությունը: ԱԻՄ-ը սկզբունքային քաղաքականությամբ է զբաղվում մյուսներից ավելի լավ, եւ որքանով որ քաղաքական ուժերը սկզբունքայնություն կդրսեւորեն, այնքանով կմոտենան մեզ: Բայց ԱԻՄ-ին համարժեք կուսակցություններ ընդդիմության մեջ չկան, որպեսզի ես կարողանամ անդրադառնալ տարբերություններին: Կառավարող եւ ընդդիմադիր կուսակցությունների տարբերությունները խիստ խաբուսիկ են: Ընդդիմություն եւ իշխանություն հասկացությունները առաջանում են պետության համար կարեւոր պահին:

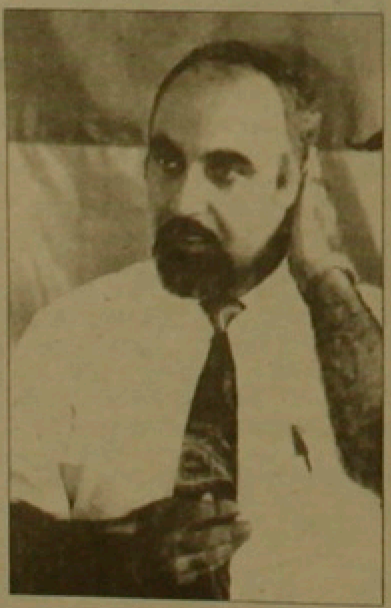

ԱԻՄ-ը գտնում է, որ նպատակի իրականացման համար չպետք է չարիք գործել: Քաղաքական կյանքում պետք է առաջնորդվել միայն շիտակ, բարի սկզբունքով: Քաղաքական կյանքում մենք առաջնորդվում ենք «չար ծառը բարի պտուղ չի տա» սկզբունքով:

Քաղաքական մյուս կուսակցությունները դեռ պիտի կայանան, 100 տարեկան լինեն նրանք, թե 3 տարեկան: Այս տեսակետից ԱԻՄ-ն ամենաշահեկան վիճակում է: ԱԻՄ-ն առաջնորդող կազմակերպություն է, իր ժողովրդավարական սկզբունքներով նա մյուս կուսակցություններին հնարավորություն է տալիս համախմբվել, երբ կան ազգային խնդիրներ: Մենք փորձեցինք համագործակցել, ձեւացնելով, թե չենք նկատում, որ նրանք մեր կրկնօրինակներն են: Բայց դրանից ոչինչ չստացվեց: Ընդդիմադիր մյուս կուսակցությունները մի քանի անձերի շահերն արտահայտող խմբավորումներ են, որոնք իրենց սկզբունքներով ՀՀՇ-ից շատ չեն տարբերվում: Մեր առաջին կոչը նախագահական ընտրություններում հանդես գալ մեկ ծրագրով, անարձագանք մնաց:

Ինչ վերաբերում է ընդդիմության եւ իշխանությունների համագործակցությանը, այն միշտ ուղեկցել է քաղաքակիրթ ժողովուրդներին, մենք էլ որոշ չափով քաղաքակիրթ ենք եւ նման համագործակցություն կայացել է: Իշխանությունները, գալով, ընդդիմության հետ համագործակցում են մեծ ուշացումներով: Ինչ վերաբերում է ընդդիմության քաղաքական գործոն լինելուն, ապա ես այստեղ կասեմ` Պարույր Հայրիկյանը միայնակ քաղաքական գործո՞ն է, թե՞ ոչ: Շատ հետաքրքիր կլինի, երբ ես պատասխանեմ այս հարցին: ԱԻՄ-ը գաղափարական, սկզբունքային ընդդիմություն է: Հայաստանում ընդդիմությունից վտանգ չկա, վտանգն այսօր գալիս է ղեկավարությունից, որն իր իշխանության համար, ընտրությունների ժամանակ իրականացված ապօրինություններով խայտառակեց մեզ աշխարհով մեկ:

Հայաստանում արդար ընտրություններ չեն կայացել, ուստի դրանց արդյունքով ընդդիմության մասին դատել չի կարելի:

1917 թ. բոլշեւիկները հեղաշրջմամբ եկան իշխանության: Այսօր էլ նրանք շատ չեն հեռացել իրենց բոլշեւիկյան սկզբունքից: Կոմունիստներն այսօր ուղղակի հեղաշրջման պատրաստ չեն, ես վստահ չեմ, որ եթե նրանք ուժ ունենային, հեղաշրջում չէին անի: ՀՀՇ-ն էլ ընտրությունների համար ողջ Հայաստանը դարձրեց [illegible], որի դասավորությունը դեռ չի կայացել: ԱԺՄ-ն դեռ պետք է ապացուցի, որ ՀՀՇ-ի սկզբունքներից ձերբազատվել է: Դաշնակցությունն այսօր ծանր վիճակում է, բայց այս վիճակում նրա հայտնվելը ցույց տվեց, որ այս կուսակցությունը որպես քաղաքական ուժ Հայաստանում չի կայացել: Իսկ կայացած չլինելու պատճառը նրա անհետեւողականությունն է: 1988-90 թթ. ՀՅԴ-ն տեր չկանգնեց իր 100-ամյա կարգախոսին` մահ կամ ազատություն: Ակնհայտ է, որ մեր ազգային զարթոնքին դաշնակցությունը չմասնակցեց: Ռամկավարներն էլ իրենց համարում են բաց կուսակցություն, բայց փակ ժողովներ են անում: ԱԻՄ-ը այսօր Հայաստանի միակ քաղաքական կազմակերպությունն է, մյուսները դեռ կայացման խնդիր պիտի լուծեն: ԱԻՄ-ը [illegible] կայացավ, իսկ երբ եկավ ինձ ժամանակը, հայտնվեցին բոլորը: Հայաստանում միակ հաղթանակած կուսակցությունը ԱԻՄ-ն է, որի ծրագրերն իրագործվել են: Հայաստանում բոլոր կուսակցություններն ԱԻՄ-ին են պարտական իրենց քաղաքական գործունեության համար: ԱԻՄ-ն առաջիկայում էլ կշարունակի իրականացնել բարոյական առաջնորդի իր դերը:

ԱԻՄ-ը քաղաքական կազմակերպություն է, իսկ քաղաքական կազմակերպությունը պայքարում է իշխանության համար:

ՆԱԻՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

միջազգային

ԲՈՍՆԻԱ

Սերբերի դեմ կռվելով մահմեդականներն ու խորվաթները բարեկամներ չդարձան

Բոսնիայի մահմեդա-խորվաթական դաշնությունը ստեղծվել էր ամերիկացիների ճնշման տակ Վաշինգտոնում անցյալ տարի տեղի ունեցած բանակցությունների ժամանակ, նպատակ ունենալով կանխել բոսնիական խորվաթների և մահմեդականների միջև պատերազմի սկզբնական շրջանում ծագած բախումները: Մահմեդականներն ու խորվաթները վերջերս միասին հաջող ռազմական գործողություններ վարեցին բոսնիական սերբերի դեմ, սակայն բարեկամներ չդարձան: Նրանց միջև մինչ էլ հակասություններ կային, որոնք այժմ ավելի են սրվել: Այդ հարաբերությունների վատացման առաջին նշաններն երևացին խորվաթների և մահմեդականների վերջին հարձակման սկզբին, երբ բոսնիական խորվաթները Խորվաթիայից եկած զորերի աջակցությամբ գրավեցին Յայցե քաղաքը: Այն ժամանակ քաղաքի 6 հազար խորվաթ բնակիչներ կարողացան վերադառնալ տուն, իսկ մահմեդական փախստականներին խորվաթները թույլ չտվեցին վերադառնալ ասելով, թե այնտեղ պայթյունավտանգ իրադրություն է: Բոսնիայի կառավարության բողոքները, որի մեծամասնությունը մահմեդականներ են, ոչինչ չտվեցին: Այժմ էլ խորվաթներն են հայտնվել նույն վիճակում: Մահմեդականները թույլ չեն տալիս, որ 17 հազար խորվաթ փախստականներ վերադառնան կենտրոնական Բոսնիայում գտնվող Բուգոյնո քաղաքը: Օրերս բոսնիական խորվաթների ներկայացուցիչ Դարյա Կոդիչը սպառնացել է, որ եթե այդպես շարունակվի, խորվաթական զորերը ստիպված կլինեն գրավել այդ քաղաքը: Ոչ պակաս սուր է իրադրությունը նաև Բոսնիա և Հերցեգովինայի մայրաքաղաքում: Վերջերս Սարաևոյի խորվաթական բնակչության պատգամավորությունը Բոսնիայի խորվաթների գլխավոր «Խորվաթական ժողովրդավարական միություն» կուսակցության ղեկավարության հետ հանդիպման ժամանակ պահանջել է, որ մայրաքաղաքի արևմտյան մասում ստեղծվի խորվաթական ինքնավար մունիցիպալիտետ, այսինքն տեղական ինքնավարության մարմին: Ընդ որում այդ մարմինը գտնվի խորվաթական հատուկ միավորումների պաշտպանության ներքո: Այդ պահանջը խիստ վնասում է բոսնիական կառավարությանը, որը ձգտում է համոզել համաշխարհային հանրությանը պահպանել Սարաևոյի ամբողջականությունը: Ինչ վերաբերում է մահմեդա-խորվաթական դաշնությանը, ապա այն գոյություն ունի միայն թղթի վրա: Փաստորեն այդ դաշնությունը առաջվա պես բաղկացած է բոսնիական կառավարության կողմից վերահսկվող տարածքից և բոսնիական խորվաթների կողմից 3 տարի առաջ հռչակված «Հերց Բոսնա» հանրապետությունից: Վերջերս այդ հանրապետություն այցելած արտասահմանյան թղթակիցները պատմում են, որ և դրամանիշերը, և ավտոմեքենաների համարները, և ոստիկանությունը «Հերց Բոսնայում» խորվաթական են, իսկ մահմեդականների կողմից վերահսկվող տարածքներում՝ բոսնիական: Դաշնության խորվաթական նախագահ Կրեշիմիր Զուբակը հարցազրույցի ընթացքում վերջերս հայտարարել է, թե ինքն այդ վիճակը բնական է համարում, քանի որ դաշնության մասին շատ են խոսում, սակայն բանը գործին դեռ չի հասել: Այս օրերին բոսնիական և խորվաթական կառավարությունների միջև նույնպես տարաձայնություններ են ստեղծվել: Դա կապված է հոկտեմբերի 29-ին նշանակված Խորվաթիայի խորհրդարանի ընտրությունների հետ: Սարաևոյում գտնվող Խորվաթիայի դեսպանությունը բոսնիական կառավարությանը խնդրել էր թույլատրել Բոսնիայում գտնվող խորվաթներին մասնակցել այդ ընտրություններին: Կարծելով, թե խոսքը գնում է Բոսնիայի տարածքում ժամանակավորապես հայտնված խորվաթների, այլ ոչ թե տեղաբնակ խորվաթների մասին, բոսնիական իշխանությունները թույլատրել էին, որպեսզի Բոսնիայում գտնվող խորվաթների համար էլ քվեարկություն կազմակերպվի: Սակայն երբ պարզ է դարձել, որ այդ քվեարկությանը պետք է մասնակցեն նաև տեղացի խորվաթները, Բոսնիայի կառավարությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որտեղ ասվում է, որ երբ թույլտվությունը տրվել է, Զագրեբը ճշտել է, թե նկատի է ունեցել նաև բոսնիացի խորվաթներին, որոնց պետք է երկքաղաքացիություն և Խորվաթիայի ընտրություններում ձայնի իրավունք տալը: Բոսնիական կառավարությունը հայտարարել է, թե չի կարող դա թույլատրել, քանի որ բոսնիացի խորվաթները արտասահմանցիներ չեն, իսկ Բոսնիան էլ խորվաթական սփյուռք չէ: Եւ, որ խորվաթները Բոսնիայում ոչ թե էթնիկական փոքրամասնություն են, այլ, համաձայն սահմանադրության, Բոսնիայի կազմում գտնվող ժողովուրդներից մեկն են հանդիսանում: Բոսնիական կառավարությունը մտահոգված է արել այն հանգամանքը, որ Խորվաթիան կրկնակի քաղաքացիության և ուրիշ երկրում ընտրելու իրավունք չի տալիս իր երկրի ոչ խորվաթ քաղաքացիներին և հայտարարել է, որ Զագրեբի գործողությունները կարող են վերին աստիճանի բացասական հետևանքներ ունենալ, քանի որ այժմ համաշխարհային հանրությունը պաշտպանում է Բոսնիայի և Հերցեգովինայի տարածքային ամբողջականության պահպանման գաղափարը: Ուրբաթ օրը Բոսնիայի նախագահ Ալիյա Իզետբեգովիչն իր նամակում պահանջել է, որ Բոսնիայի հյուսիսարևմուտքում զինված գործողություններին մասնակցող խորվաթական զորերը հաշտության պայմանագրի ստորագրումից 30 օր հետո հեռանան երկրից:

Այս ամենը տեղի է ունենում Օհայո նահանգում հոկտեմբերի 31-ին նշանակված հաշտության բանակցություններից մի քանի օր առաջ: Ի միջի այլոց հնարավոր է, որ Բոսնիայի կառավարությունը հրաժարվի մասնակցել այդ բանակցություններին, քանի որ բոսնիական սերբերը շարունակում են շրջափակել երկրի արևելքում գտնվող Գորաժդե անկլավ տանող ճանապարհը: Այդ մասին կիրակի օրը հայտարարել է բոսնիական կառավարության մի ներկայացուցիչ: Նա ասել է, որ եթե սերբերը շրջափակումը չվերացնեն, Բոսնիայի կառավարության պատվիրակությունը բանակցություններին չի ներկայանա:

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուն թերևս չբանտարկվի և չտուգանվի

Թուրքիայի վճռաբեկ դատարանը փաստորեն չեղյալ հայտարարեց թուրք հրատարակիչ տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուի նկատմամբ ավելի վաղ կայացված այն դատավճիռը, որի համաձայն նա պետք է երկու տարով բանտարկվեր և 250 միլիոն լիրա (25 հազար ֆրանկ) տուգանք վճարեր՝ հայերի ցեղասպանությանը վերաբերող աշխատության թուրքերեն թարգմանության հրատարակման համար («Հայկական տաբու»): Նաև վերջնականապես չեղյալ հայտարարվեց տիկին Զարաքոլուի «Բելգե» հրատարակչատունը նույն պատճառով մեկ ամսով փակելու նախկին վճիռը: Սակայն վճռաբեկ դատարանն ուժի մեջ թողեց Ստամբուլի նահանգի անվտանգության ատյանի այն վճիռը, որով տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուն պետք է 6 ամսով բանտարկվի և 50 միլիոն լիրա տուգանք մուծի քրդերի մասին Հասան Բիլդիրիցիի գրած ռեպորտաժների գրքի հրատարակման համար:

1991թ. Թուրքիայում ընդունված հակաահաբեկչական օրենքի համաձայն կարող են բանտարկվել պարբերականների տնօրենները, մինչդեռ տիկին Զարաքոլուի «Բելգե» հրատարակչատունը պարբերաբար թերթ կամ հանդես տպագրող հաստատություն չէ: Նույն պատճառով էլ չեղյալ հայտարարվեց դրա գործունեության մեկամսյա ընդհատման վերաբերյալ ավելի վաղ կայացված վճիռը: Ինչ վերաբերում է Ստամբուլի նահանգային ատյանի այն անհերքելի պնդմանը, թե Իվ Թեռնոն անունով պատմաբան գոյություն չունի և դա իբր հենց գրքի հեղինակ տիկին Զարաքոլուի կեղծանունն է, Թուրքիայի վճռաբեկ դատարանն ի վերջո «հեծանիվ հայտնագործեց» և որոշեց, որ «տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուն և պարոն Իվ Թեռնոնը տարբեր անձինք են»: Հայաստանում «Ազգ» օրաթերթը, ԱՄՆ-ում «Նոր օր» եռօրյան, Ֆրանսիայում «Նուվել դ'Արմենի» հանդեսը, ՀՔԸՄ տեղեկագիրը և ՌԱԿ «Արշակ Չոպանյան» ակումբը ջանք չեն խնայել, որպեսզի տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուի դեմ սարքված դատավարությունը լայնորեն լուսաբանվի զանգվածային լրատվության միջոցներում: Միաժամանակ Հայ դատի պաշտպանության կոմիտեն կապ էր հաստատել Մարդու իրավունքների միջազգային ֆեդերացիայի հետ, որպեսզի դիտորդների խումբ գործուղվի Թուրքիա: 1995 թ. հուլիսի 6-ին ֆեդերացիայի ներկայացուցիչ մեթր Իվ Բողլոն ներկա գտնվեց տիկին Զարաքոլուի դատավարության նիստերից մեկին: Ավելին, իր կազմած 12 էջանոց զեկուցագրում Իվ Բողլոն մասնավորապես գրում է, որ Մարդու իրավունքների թուրքական լիգայի գործիչներն իրենց ծանոթացրել են գործի մանրամասնություններին: Քրդական PKK-ի դեմ մղվող պայքարի շրջանակներում 1991 թ. Թուրքիայում ընդունված «հակաահաբեկչական օրենքի» 8-րդ հոդվածը մասնավորապես օգտագործվում է երկրում խոսքի ազատությունը ճնշելու նպատակով:

Իվ Բողլոն նշում է, որ դատավարության ընթացքում բազմաթիվ ծանր մեղադրանքներ են հնչել այն անձանց հասցեին, որոնց միակ «մեղքը» եղել էր քրդերի խնդրի և հայոց ցեղասպանության վերաբերյալ աշխատություններ գրելը կամ հրատարակելը: Բայց Մարդու իրավունքների եվրոպական միջազգային հարած ժողովրդավարական երկիրն իրավասո՞ւ է արդյոք մարդկանց բանտարկել և տուգանել լոկ խոսքի ազատության իրավունքից օգտված լինելու համար: Մինչդեռ այսօր պաշտոնապես 6000 դատ է բացված այն մարդկանց դեմ, ովքեր համարձակվել են գրել հիշյալ թեմաներով:

Ըստ որում աշխատությունների հեղինակները ենթակա են երկու տարվա, իսկ հրատարակիչները՝ 6 ամսվա բանտարկության: Միթե կարելի է համակերպվել այն իրողությանը, որ Թուրքիայում ներկայումս 150 անձինք բանտարկված են խոսքի ազատության իրենց իրավունքի օգտագործման համար, հարց է տալիս Իվ Բողլոն:

Ինչ վերաբերում է անձամբ տիկին Այշե Նուր Զարաքոլուին, դատական արարողակարգի համաձայն, եթե Ստամբուլի դատախազը եռամսյա տարկետում չտա, խիզախ հրատարակիչն այնուամենայնիվ կբանտարկվի:

ԲԱՖՖԻ ՏԵՐՏԻՆ, ԱՐԱԶՍ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Աբխազիան դադարեցրեց մոսկովյան բանակցությունները

Աբխազիան ընդհատել է Մոսկվայում Վրաստանի հետ տեղի ունեցող բանակցությունները: Վրացական Իտրինդա գործակալությունը, վկայակոչելով աբխազական պատգամավորության անդամներին, հայտնել է, որ բանակցություններն ընդհատվել են Ռուսաստանի կողմից Աբխազիայի ծովային շրջափակման կապակցությամբ: Ռուսաստանը վրաց-աբխազական բանակցություններում հանդես է գալիս միջնորդի դերում: Երկու կողմերն էլ հայտարարել են, որ այնքան ժամանակ չեն վերսկսի բանակցությունները, մինչև որ չլուծվի ծովային սահմանների հարցը: Ավելի վաղ Ինտերֆաքսը հայտնել էր, որ ռուսաստանյան 3 նավեր շրջափակել են Սուխումի նավահանգիստը, թույլ չտալով, որ այնտեղ գտնվող նավերը նավահանգստից դուրս գան:

Գ. Է.-Տ.

Կստեղծվի Մերձկասպյան միջխորհրդարանական ասամբլեա

ՄՈՍԿՎԱ, 25 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, ՓԱՍՏ: Ադրբեջանի, Ռուսաստանի և Իրանի խորհրդարանների անդամները կդիմեն մերձկասպյան հինգ երկրների օրենսդիրներին Կասպյան միջխորհրդարանական ասամբլեայի ստեղծման առաջարկով: Նման որոշում է ընդունվել Դաղստանի մայրաքաղաք Մախաչկալայում հիշյալ երկրների ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ: Այժմ ստեղծվում է աշխատանքային խումբ անհրաժեշտ փաստաթղթերը նախապատրաստելու համար: Ըստ ռուսական պատվիրակության ղեկավար Պողոսրիգորայի, Ռուսաստանն ու Իրանը հանդես են գալիս մերձկասպյան երկրների «խորհրդարանական համագործակցության արագ տեմպերի օգտին, մինչդեռ Ադրբեջանը դեմ է այդ գաղափարին»: Նա տեղեկացրել է նաև, որ Ղազախստանի և Թուրքմենստանի ներկայացուցիչները հանդիպմանը չեն ներկայացել առանց բացատրություններ տալու:

Իսրայելում ԱՄՆ դեսպանատունը տեղափոխվելո՞ւ է Երուսաղեմ

ԱՄՆ-ի Սենատը ձայների ճնշող մեծամասնությամբ որոշել է Իսրայելում Ամերիկայի դեսպանատունը մինչև 1999 թվականը Թել Ավիվից տեղափոխել Երուսաղեմ: Օրինագիծը մշակվել է հանրապետական մեծամասնության առաջնորդ Բոբ Դոուլի կողմից: Նախագահ Քլինթոնը սպառնացել է արգելք դնել այդ օրինագծի վրա պնդելով, թե այդ քայլը վնաս կհասցնի մերձավորարևելյան հաշտության գործընթացում ԱՄՆ-ի որպես միջնորդի դերին:

Գ. Է.-Տ.

Նոր սառնություն ՉԺՀ-Թայվան հարաբերություններում

Թայվանի նախագահ Լի Թենգհի անունը հայտնվել է Չինաստանի դիվանագիտական սև ցուցակներում, որտեղ առկա են մասնավորապես Տիբեթի հոգևոր առաջնորդ Դալայ լամայի և Հոնկոնգի բրիտանացի կառավարիչ Քրիս Պատենի անունները: Պեկինը բացահայտորեն փորձում է կանխել Լի Թենգհի նոր հաղթանակը 1996 թ. մարտին Թայվանում կայանալիք նախագահական ընտրություններում: Չինաստանի շուրջ չորսհազարամյա պատմության մեջ սա առաջին դեպքն է, երբ պետության ղեկավարն ընտրվում է համաժողովրդական հանրաքվեի միջոցով: Այս տարվա հունիսին Լի Թենգհի ԱՄՆ կատարած մասնավոր այցը Պեկինի կարծիքով վկայում է Թայվանի վարչակարգի քաղաքական անկախության ձգտման մասին: Չնայած մայրցամաքային Չինաստանի և Թայվանի առևտրական հարաճուն փոխանակումներին, Պեկինը մշտապես դեմ է եղել կղզու վարչակարգի փաստական անկախությանը:

L'EXPRESS

Ռադիոհեռուստատեսային համաժողով Թեհրանում

Իրանի ռադիոյի համաձայն, հոկտեմբերի 22-ին Թեհրանում աշխատանքներն սկսեց ասիական երկրների ռադիոհեռուստատեսության միության համաժողովը: Ժողովին մասնակցում էին աշխարհի 53 երկրներից ժամանած 80-ից ավելի ռադիոհեռուստատեսային կազմակերպությունների տնօրեններ և ղեկավարներ:

Իր ելույթում Իրանի առաջին փոխնախագահ դոկտոր Հաբիբին անդրադառնալով ժամանակակից աշխարհում ռադիոհեռուստատեսության կարևորությանը, ասաց. «Ռադիոն և հեռուստատեսությունը պետք է երկրների միջև միասնություն ու խաղաղություն, միմյանց նկատմամբ հարգանք տարածեն և պայքարեն բռնակալության, գաղութատիրության և շահագործողների դեմ»:

Նա պահանջեց, որ աշխարհի ռադիոհեռուստատեսային «թերևամիտ, զեխիկ ու անբարոյական» հաղորդումների փոխարեն հատուկ ծրագրեր պատրաստվեն երեխաների դաստիարակության և ընտանիքներում առողջ մթնոլորտ ստեղծելու ուղղությամբ:

Ս. Գ.

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

«Փարոս»՝ տեսակի մեջ եզակի երգչախումբ

Այսօր, ժամը 17-ին, Կոմիտաս կամերային սրահը կկայանա «Փարոս» երգչախմբի համերգը։ Ծրագրում Կոմիտաս, Եկմալյան, Կարա-Մուրզա, Վերդի, Այտունյան, Տիգրանյան, Ամիրխանյան։ Ամեն մի հանդիպում «Փարոսի» հետ հոգեկան բավականություն է։ Կատարումների մասին, անշուշտ, իրենց խոսքը կասեն երաժշտության գիտակները։ Հանդիսատեսին մի բանում հրճվանք է պատճառում այն, որ հիմնականում երկրաշարժից ողնաշարային վնասվածքներով տառապող երգիչ-երգչուհիներն ուժ են գտել իրենց մեջ երգելու, ապրելու լիարյուն կյանքով։ Առիթ եմ ունեցել ողնաշարային վնասվածքներով հիվանդների միջազգային կարմիր խաչի վերականգնողական կենտրոնում հանդիպելու մարդկանց, ովքեր մասնագիտություններ են սովորում. կոշկակարություն, ասեղնագործություն, կարպետագործություն, արծաթագործություն, ոսկերչություն եւ այլ մասնագիտություններ, փորձում են ապրել արդար վաստակով։ Հենց այդ արդար մղումից էր, որ 1993 թվականի օգոստոսին միտք հղացավ ստեղծել աշխարհում եզակի այս երգչախումբը, որտեղ պրոֆեսիոնալ միակ երաժիշտը ջութակահար Արմեն Ալավերդյանն է։

Խմբի աշխատանքներին ներգրավվել են երգեհոնահար Արթուր Աղամյանը, ինքնուս երգչուհի Լիդա Մանուկյանը։ Վերջինս պատահական չհայտնվեց երգչախմբում։ Ամուսինը՝ Սուրեն Օհանյանը, կենտրոնում բուժվում էր, իսկ նա խնամում էր, օր օրի մտերմացավ բոլորին, դարձավ առաջին մենակատարը, մյուսներին ոգեշնչողը։

Հիշում եմ խմբի ներքական համերգը կամերային երաժշտության սրահը։ Խումբը նոր էր վերադարձել Գյումրիից համերգային շրջագայությունից։ Ու հանկարծ անակնկալ մատուցվեց. բեմ բարձրացավ Վողոդյան Սուրենի եւ Լիդայի որդին։ Երգչախումբը «փոքրիկ մաեստրոյի» հետ կատարեց «Սանտա Լուչիան»։

Ի՞նչ են զգում երգիչներն այն պահին, երբ երգում են 5-րդ դարի հոգեւոր շարականներից «Ողորմեա ինձ Աստված»-ը։ Դա արդյո՞ք խնդրանք չէ առ Աստված, որ բարեգութ լինի անձնական տառապանքին։ Գուցե քչերը նկատեցին, որ առաջին շարքի կենտրոնում երգչուհին աչքերն է սրբում արցունքից։ Երգն ազդել էր հոգու նուրբ լարերին։

Կարմիր խաչի [illegible] վերականգնողական կենտրոնի հոգատարության, բարության, զբաղմունքի շնորհիվ տառապյալ մարդկանց ապրելու ձգտումը մեծանում է։ Բուժանձնակազմը, որն իր վերապատրաստումն անցել է Ավստրալիայի, Գերմանիայի, Հոլանդիայի վերականգնողական կենտրոններում, խոր նպաստում է հարյուրավոր հիվանդների առողջացմանը։ Հասկանալի է նրանց կապվածությունը հիվանդներից յուրաքանչյուրի հետ, նրանց հրճվանքը նաեւ համերգների առիթով։

Առայժմ մեծ չէ երգացանկը։ Սակայն ազգային ու այլ ժողովուրդների երգերը խմբի կատարմամբ հնչում են այնքան հուզված, որ գիտակցում ես՝ ղեկավարի նուրբ ձեռք է դիպել։ Հմուտ ղեկավարի դժվարին, բայց ազնիվ գործը բարեգործական հիմունքով ստանձնել է Վաչագան Նավասարդյանը։ Ունկնդիրը դեռ երկար կհիշի Կոմիտասի մշակումներից «Մարալ ջան մարալը», որը մեներգում էր Վաչագան Նավասարդյանը։

Երգչախումբը որակապես շահել է Երեւանի Կոմիտաս կոնսերվատորիայի պրոֆեսոր Վալերի Հարությունյանի ներկայությամբ։

Ծաղիկները, որ բաժին հասան երգչախմբի բոլոր անդամներին, վկայում էր նրանց հանդեպ մարդկանց ուշադիր, ջերմ վերաբերմունքի մասին։

Թերեւս կյանքը կանգ կառներ, երբ չլինեին բարի մարդիկ։ Երբ երգչախումբը ստեղծվել էր ու չէր կարող բեմ բարձրանալ միջոցի բացակայության պատճառով, նրան սատար կանգնեց Հայ առաքելական եկեղեցու Ամերիկայի արեւելյան թեմի Հայ օգնության ֆոնդի Հայաստանի գրասենյակը։ Նրա տնօրեն Ռոյ Քեյեքյանը, չնայած իր աշխատանքի ծանրաբեռնվածությանը, միշտ մտահոգված է խմբի ապագայով։

Իր տեսակի մեջ եզակի այս երգչախումբը կշրջագայի աշխարհով մեկ, մարդկանց կպատմի 88-ի երկրաշարժի ու վերքերից ապաքինվող Հայաստանի մասին։ Ունենք նոր դահլիճներ, ջերմ ծափեր ու ծաղիկներ «Փարոսին»։

[illegible]

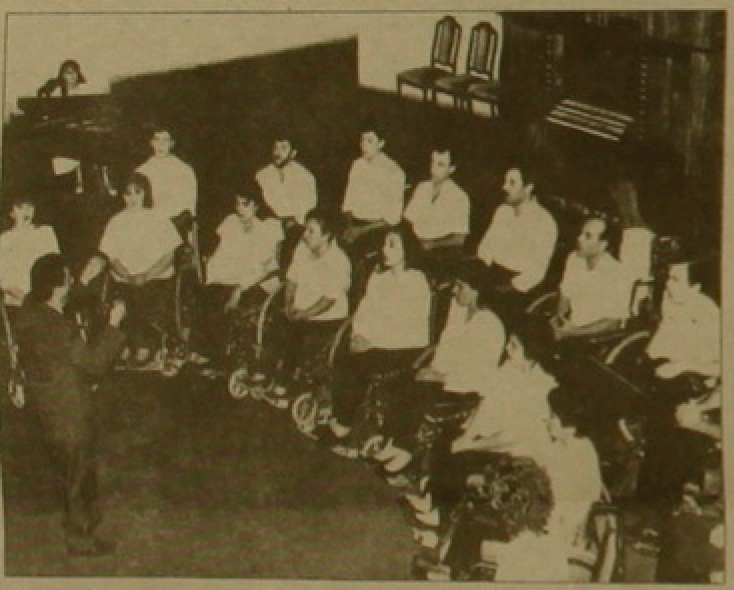

ՑՈՒՑԱՀԱՆԴԵՍ

Հավասարումներ լուծելու արանքում՝ նկարչություն

Բացվեց Համլետ Հակոբյանի անհատական ցուցահանդեսը

Հովհաննես Թումանյան թանգարանում նոյեմբերի 24-ին բացվեց ԵՊՀ կիբեռնետիկայի ֆակուլտետի

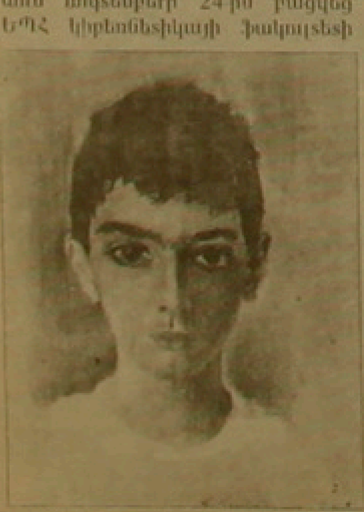

դասախոս, դոցենտ Համլետ Հակոբյանի անհատական ցուցահանդեսը՝ գրաֆիկա եւ գեղանկարչություն։

Հեղինակի երկրորդ ցուցահանդեսն է, ներկայացված է 82 նկար։

Ցուցահանդեսում աշխույժ մթնոլորտ է. պարոն Հակոբյանի ուսանողներն են նկարում, նաեւ երգում։ Նրանց կարծիքով, Համլետ Հակոբյանը ոչ միայն լավ մաթեմատիկոս է, այլեւ տաղանդավոր նկարիչ։

Մանուկ հասակից է նկարում, կյանքն առանց նկարչության չի պատկերացնում։ Ցուցահանդեսի նկարները հուշում են, որ ծաղիկներ շատ է սիրում։

«Ուզում եմ շնորհակալություն հայտնել ԵՊՀ Իջեւանի մասնաճյուղի կիրառական արվեստի բաժնի ղեկավար, նկարիչ Պողոս Կարապետյանին, որը [illegible] կազմակերպման մեջ մեծ մասնակցություն ունի»։

Համլետ Հակոբյանի սպիտակ վարդերը, շուշաններն ու դիմանկարները մինչեւ նոյեմբերի 2-ը կհիացնեն այցելուներին։

ՆԱԻՐԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱՍՏՂԵՐԻ ԿՅԱՆՔԻՑ

Բրանդոյի սառնարանի վրա կողպեք է դրվել

Միջազգային ժյուրիի կողմից դարիս ամենափայլուն կինոաստղ ճանաչված Մառլոն Բրանդոն բնավ կամքի ուժ չունի։ 71 ամյա դերասանը տարիներ շարունակ պայքարում է իր ավելորդ քաշի դեմ։ Բժիշկների հանձնարարած բոլոր դիետաները եւ սեփական նախաձեռնությունները ոչ մի կերպ չեն նվազեցնում նրա գիրությունը։ Վերջերս Բրանդոն փորձում է արդյունքի հասնել նոր եղանակով. նա իր սառնարանը հանդերձավորել է ծածկագրային կողպեքով։ Ծածկագիրը հայտնի է միայն խոհարարին, եւ այսպիսով 158 կգ անոց դերասանը տեսականորեն գտնվում է ապահով վիճակում։ «ՄԵԳԱՊՈԼԻՍ ԷՔՍՊՐԵՍ»

«Ազգ» օրաթերթը, Fe կենտրոնը
ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ ԵՆ
TOTO-Սոֆիա Թումայանի գեղանկարչական ցուցահանդեսի բացմանը, որը կկայանա նոյեմբերի 28-ին, ժամը 12-ին։
Հասցեն՝ Մաշտոցի պող. 58

ԱՍՈՒԼԻՍ

Ռուբեն Ահարոնյան. «Պատրաստ եմ համագործակցել Ֆինդլինգի հետ»

Մի քանի ամիս շարունակվող «Հայաստանի ճանապարհներ» միջազգային փառատոնի պաշտոնական փակումը նախատեսվում է դեկտեմբեր ամսին։ Այս մասին հոկտեմբերի 25-ին կայացած մամլո ասուլիսում հայտնեց Հայաստանի պետական կամերային նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար, ջութակահար Ռուբեն Ահարոնյանը։ Այս առթիվ նախատեսվում է գալա-համերգ Փարիզի «Ելիսեյան դաշտեր» համերգասրահում՝ ՀՀ եւ Ֆրանսիայի երկու նախագահների ներկայությամբ։ Դեռեւս նախատեսումներից կազմված ծրագրի հաջող իրականացման դեպքում փարիզյան համերգի կմեկնեն փառատոնի մասնակից հայկական բոլոր երաժշտախմբերը՝ Հայաստանի ֆիլհարմոնիկ, Հայաստանի պետական կամերային, Երեւանի կամերային նվագախմբերը, պետական երգչախումբը։ Փառատոնային ծրագրով նոյեմբեր ամսին կրկին եվրոպական շրջագայություն կմեկնեն ֆիլհարմոնիկն ու ակադեմիական երգչախումբը։ Հայաստանի կամերային նվագախումբը օրերս է վերադարձել Ֆրանսիայից։ Հոկտեմբերի 11-21-ին այն 6 համերգով ելույթներ է ունեցել Ֆրանսիայի Սարսել, Ռոդեզ, Բրիվ, Նիմս, Ֆոնտենբլո եւ Օուշ (Շվեյցարիա) քաղաքներում։ Համերգացանկն ընդգրկում էր Բախի, Հայդնի, Վիվալդիի, Ալեքսանդր Հարությունյանի, Կոմիտասի եւ ուրիշ կոմպոզիտորների ստեղծագործություններ։ Ըստ Ահարոնյանի, ամենատպավորիչ համերգը Սարսելի լավագույն Սեն Վիկտոր եկեղեցու դահլիճում էր, որտեղ շուրջ 1000 հանդիսատեսի համար Ժան Տեր-Մերկերյանի մասնակցությամբ նվագախումբը կատարեց Բախի Լյա մինոր ջութակի կոնցերտը։ Նույն ստեղծագործությունը Ժան Տեր-Մերկերյանի ու նվագախմբի կատարմամբ հայաստանցի հանդիսատեսն ունկնդրել է 17 տարի առաջ։ Նվագախմբի հաջողության գրավականն է նաեւ «Ռոմանական Շվեյցարիա» ռադիոկայանի կողմից կատարած ձայնագրումը։

«Հայաստանը չի լսել եւ չի տեսել հայ մշակույթի միջազգային նման փառատոն», ասաց Ռուբեն Ահարոնյանը։ Եւ այս բոլորը՝ շնորհիվ Ֆրանսիացի իմպրեսարիո Ալեն Ֆինդլինգի։ Ահարոնյանը շնորհակալությամբ հիշեց նաեւ ՀՀ մշակույթի նախարարին ու փոխնախարարներին։

Հաջող շրջագայությունից հետո, մինչ երեւանյան համերգասրահներին կրկին կպտտվի «ձմեռային սինդրոմը», նվագախումբը մտադիր է մի քանի համերգ կազմակերպել Երեւանում։ Իսկ եկող տարի կնշվի Հայաստանում պետական կամերային ամենասիրեց նվագախմբի 30-ամյակը։

ՏԵՂԻՆԵ ՄԻՐԶՈՅԱՆ,
ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՏԿԵՐԱՍՐԱՀ

Հայրենադարձ 60 գանձեր. Մի ակնթարթաչափ կյանք

Երեկ, Ազգային պատկերասրահում բացվեց «Հայրենադարձ գանձեր» ցուցահանդեսը՝ կազմված անցյալի ու ներկայի հայ վարպետների այն ստեղծագործություններից, որոնք վերջին 25 տարիներին հանձնվել են պատկերասրահում, Մ. Սարյան եւ Հայաստանի ժողովրդական արվեստի թանգարանում։

Ցուցադրված նկարներն աշխարհի տարբեր ծայրերից պատկերասրահի տնօրեն Շահեն Խաչատրյանի երեսուն տարվա աշխատանքի շնորհիվ Հայաստան բերված 400 գեղանկարչական ու գրաֆիկական գործերի մի մասն են կազմում՝ 60 աշխատանք, որոնք խորհրդանշում են ճանաչված արվեստաբանի բոլորած տարիների թիվը։ Մտահղացումը պատկերասրահի գիտաշխատողներինն է, իսկ Շահեն Խաչատրյանը կարծես չի հավատում, որ երկար տարիների իր աշխատանքը հայտնվել է մեկ ակնթարթի մեջ։

Վ. Մախոխյան «Անհանգիստ ծովը»

«60 ականներից սկսել եմ հավաքել նկարները,— պատմում է տնօրենը։— Սկսել եմ Այվազովսկուց։ Միշտ մտածում էի, թե երկար ամիսներ ապրելով Վենետիկում, լինելով Բայրոնի սենյակում, ստեղծելով հա[illegible] կտավներ, Այվազովսկին մի՞թե չի նվիրել Մխիթարյաններին։ Ի վերջո Ուլյանովսկում գտա «Մխիթարյանները սուրբ Ղազար կղզում» կտավը, որը բերել եմ 10 տարի առաջ։ Հետո Թիֆլիսում գտնվեց «Բայրոնի այցը Մխիթարյաններին», որը փոխանակեցինք Այվազովսկու «Ռիոն գետի» հետ։

Անկարելի էր լռել նաեւ հայ մյուս ծովանկարիչների մասին՝ Մախոխյան, Շաբանյան, Սուրաֆյան եւ ուրիշներ, որոնք ծովանկարչությունը շարունակել են։ Ամենատարբեր ուղեւորություններիս ժամանակ ինձ հետապնդում էր նրանց նկարները մեզ մոտ ունենալու միտքը։ Այսօր այդ աշխատանքներն այստեղ են։

Ի դեպ, շուտով ֆրանսիացիները կհրատարակեն հայ ծովանկարիչներին նվիրված «Ծովի երգը» ալբոմը։

Այս դահլիճում ֆրանսահայ արվեստագետների աշխատանքներն են։ Գրելով իմ «Ֆրանսահայ կերպարվեստը», հաճախ առիթ եմ ունեցել շփվելու այդ նկարիչների հետ եւ խնդրել եմ, որ մեր պատկերասրահին գործեր նվիրեն։ Երեք յուղաներկ գործ նվիրել է Գառզուն։

Հետաքրքիր էր հանդիպումը Ժանսեմի հետ (Հովհաննես Սեմերջյան)։ Ընդառաջելով ինձ արվեստանոց տարավ՝ ո՞րն ես ուզում, հարցրեց։

Ընտրեցի «Պասանի ժանեկագործները»։ Նկարը պատկերում է նրա մանկությունը. Թուրքիայից փախած երեխաները Վենետիկի փողոցներում ժանյակներ են գործում։ Այս բաժնում են նաեւ ֆրանսիացի առաջին սյուրռեալիստներից մեկի՝ Լեւոն Թյուրունջյանի, ֆրանսահայ երիտասարդ ամենատպավոր դեմքերից մեկի՝ Ասատուրի գրավյուրները։ Բոլոր աշխատանքների մեջ հայկական տխրություն, ծանր կյանք, մենակություն։

Երրորդ դահլիճում Մարտիրոս Սարյանի նկարչությունն է։

Պատկերասրահի աշխատակից էի, երբ ստեղծվեց Մարտիրոս Սարյանի թանգարանը, եւ վարպետի ցանկությամբ սկսեցի աշխատել նրա հետ։ Սկսվեց մեր բարեկամությունը։ Սարյանը նվիրեց 80 գործ։ Ես ուզում էի տեսնել ամբողջական Սարյանին եւ սկսեցի որոնել նրա նկարները։

Գալիս էի որեւէ ռուսական քաղաքից, եւ երբ հետս բերում էի նրա որեւէ գործ, զարմանում էր՝ «Ես սրա մասին մոռացել էի»։

80 գործերի թիվը հասավ 240-ի։ Այստեղ ներկայացված են 36-ը։ 1915-ին, երբ Սարյանը եկավ հայ որբերին օգնելու՝ ցնցվեց մահ ու արյունից ու չգիտեր անելիքը։ 17-20 ականներին նորից սկսեց աշխատել՝ գույներում հայ բախտը։ Հետո, 1927-ին Փարիզում ծնված նրա ստեղծագործությունները հետդարձի ճանապարհին այրվեցին։ Սակայն այդ շարքից Ֆրանսիայում պահպանված գործերից երեքն այսօր այս ցուցասրահում են։ Տրամաբանորեն փարիզյան տեսարաններ պիտի լինեին, բայց նորից՝ Հայաստան։

Հետաքրքիր պատմություն ունի «Նինա Քոմուրջյանի դիմանկարը», որը գտել եմ Նախիջեւանը մեկ օր պտտելուց հետո։ Սարյանը այն ստեղծել է մեկ պարկ գետնախնձորի դիմաց։ Իսկ կտավը պատկերում է զարմանալի գեղեցկությամբ օժտված կնոջը։

Ահա եւ հսկա գործը՝ «Հայ զորախմբի արշավը լեռներում»։ Շարժվում է բանակը, եւ լեռների հետ նույնն են զինվորները, նույն գծերն ունեն, ու ի վերջո, ձուլվում են բնությանը։

Հայրենիքը զորքն է, զորքը՝ հայրենիքը։ Սա է նկարի միտքը։ Եվ թող սա լինի նաեւ մերը, որի շնորհիվ դարերում պիտի ունենանք հողը, մեր հողը»։

[illegible]

digitised by A.R.A.R.@

ՀՈԳՍԵՐ

Հայ բրիջիստները Վրաստանում

ՌՈՒԲԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Վրաստանից վերադարձավ Հայաստանի մարզական բրիջի հավաքականը: Թե ինչ առիթով էր Թբիլիսիում գտնվում այն, պատմեց հավաքականի անդամ Տիգրան Հովսեփյանը: Հավաքականը Թբիլիսի մեկնեց Վրաստանի մարզական բրիջի ֆեդերացիայի հրավերով, մասնակցելու Վրաստանի բաց առաջնությանը: Դա պատասխան այց էր: Օգոստոս ամսին հայ բրիջիստները հրավիրել էին իրենց վրացի մրցակիցներին Երևան, մասնակցելու մարզական բրիջի Հայաստանի բաց զուգային առաջնությանը: Պետք է ասել, որ այդ հանդիպումը Հայաստանի մեջ առաջին միջազգային հանդիպումն էր, որի ժամանակ հայ մարզիկները միջազգային մրցության փորձ չունենալով հանդերձ, վերելքով հանդես եկան և հաղթեցին Վրաստանի ներկայացուցիչներին, որոնց կազմում հանդես էին գալիս անվանի բրիջիստներ, ԽՍՀՄ 1986 թ. չեմպիոն Ասիկո Շասիկաշվիլին, Վանոայի մրցաշարի մրցանակակիր Միխայիլ Վերուլաձեն, ինչպես նաև Բոսֆորի գավաթի արժաթե մրցանակակիր զույգը: Ամենից շատ միավորներ վաստակեց և առաջին տեղը գրավեց Բ. Կարապետյան-Ա. Բարթիկյան զույգը: Սակայն Թբիլիսիում պատասխան հանդիպման ժամանակ, այնուամենայնիվ իրենց զգացնել տվեց մրցումների փորձի պակասը: Հայ մարզիկների լավագույն արդյունքը 9-րդ տեղն էր: Պետք է ասել, որ հայ բրիջիստների մարզական ներուժը մեծ է, սակայն ինչպես մյուս մարզաձևերում, նրանց մոտ ևս իրենց զգալ է տալիս ֆինանսական տարրական հնարավորությունների բացակայությունը: Հայ բրիջիստները չունեն ակումբ կամ մշտական հանգրվան, գրականություն, զանազան միջոցառումներ անցկացնելու հնարավորություն: Այսօր մեր հավաքականը խիստ կարիք ունի միջազգային մրցաշարերի: Ճիշտ է, հրավերներ կան Լեհաստանից, Բուլղարիայից, սակայն մեկնելու հնարավորություն չկա: Իսկ մարզական բրիջն արդեն օլիմպիական մարզաձև է: Ատլանտայում լինելու են ցուցադրական մրցումներ: Հայաստանի մարզական բրիջի ֆեդերացիան փնտրում է հովանավորներ, հանրապետությունում խթանելու այդ հետաքրքիր մարզաձևը: Այն մարդու մեջ զարգացնում է նույնը, ինչ որ շախմատը: Իր հերթին ֆեդերացիան պատրաստ է հնարավոր ամեն ինչում օգտակար լինել հովանավորներին: ■

ԹԵԹԵՎ ԱՏԼԵՏԻԿԱ

Ոսկի պարգևող մրցաշարերը

ԳՐԻԳՈՐ ԱՄԻՐՋԱՆՅԱՆ,
Վալանս, Ֆրանսիա

3000 մ արգելավազքի աշխարհի չեմպիոն և ռեկորդակիր Մոզես Կիպտանուն հայտարարեց, որ Գյոթեբորգում տեղի ունեցած աշխարհի առաջնության ժամանակ կարող էր բարելավել աշխարհի ռեկորդը, բայց մտածված այդ քայլին չգնաց, քանի որ այն շահույթ չէր բերի: Նա սպասեց Ցյուրիխի մրցաշարին, որտեղ ռեկորդն արժեր 50 հազար դոլար և 1 կգ ոսկի, որը նվիրում էր Շվեյցարիայի Union des Banques Suisses բանկերի ընկերությունը: Նույնիսկ ռեկորդ չսահմանելու դեպքում միայն Ցյուրիխի մրցաշարին մասնակցելու համար, կախված մարզիկի կարգավիճակից, նա պատենավում էր 20 հազարից մինչև 200 հազար դոլար: Այսպես, ձողացատկի աշխարհի բազմակի ռեկորդակիր Սերգեյ Բուբկան ամեն մի մրցաշարին մասնակցելու համար պահանջում է 70 հազար դոլար: Ամերիկացի լեգենդար արագավազորդ և հեռացատկորդ Կառլ Լյուիսի արժեքն է 100 հազար դոլար: Ֆրանսիացի վազորդուհի Մարի Ժոզե Պերեկը (400 մ) պահանջում է 200 հազար դոլար:

Նատալյա Շիկոլենկոն

Golden Four-ի մրցաշարերում, որին են պատկանում Օսլոյում, Ցյուրիխում, Քյոլնում և Բրյուսելում կազմակերպված թեթև ատլետիկայի մրցումները, սպորտի բազմիցս որևէ մարզաձևում 4 ոսկե մեդալ շահողները բաժանում են 20 կգ ոսկի: Դա է պատճառը, որ Գյոթեբորգի աշխարհի առաջնությունից անմիջապես հետո աշխարհի գրեթե բոլոր ուժեղագույն թեթևատլետները չարտերային երկու ինքնաթիռներով մեկնեցին Ցյուրիխ: Այս մրցաշարի մրցանակային հիմնադրամը 5 մլն դոլար էր: Մասնակիցների թվում էին սպորտի բազմիցս այնպիսի աստղեր, ինչպիսիք են Կոլին Ջեկսոնը, Գեյլ Դիվերսը, Մոռլին, Պերրոնոն, Կիպտանուն և ուրիշներ: Փաստորեն մեծ նշանակություն բերող այս մրցաշարերը վտանգի տակ են դնում աշխարհի առաջնությունները: Երբ անցյալ տարի միայն երկու մարզիկներ Կոլին Ջեկսոնը (110 մ արգելավազք) և Մայք Պաուելը (հեռացատկ) բաժանեցին Golden Four-ի 20 կգ ոսկին, ապա այս տարի 4 թեթևատլետներ հաղթեցին վերոհիշյալ բոլոր մրցումներում և բաժանեցին նույն քանակությամբ ոսկին: 5-ական կիլոգրամ ոսկի (գրեթե 50 հազար դոլար) ստացան Մայքլ Ջոնսոնը (400 մ վազք), Գվեն Տորենսը (կանանց 200 մ վազք), Սոնյա Օ'Սալիվանը (5000 մ վազք) և Նատալյա Շիկոլենկոն (նիզակի նետում):

Բեռլինում 100 մ արագավազքում կանադացի Դոնովան Բեյլին հաղթելով անգլիացի հանրահայտ արագավազորդ Լինֆորդ Քրիստիին նրան զրկեց իր բաժին ոսկուց:

Նատալյա Շիկոլենկոն, որը Գյոթեբորգում աշխարհի չեմպիոնուհու տիտղոսը նվաճելու համար Մինսկում Բելառուսի նախագահից իբրև պարգև ստացավ 3 սենյականոց բնակարան, հայտարարեց. «Ճշմարիտն ասած չգիտեմ, թե ինչ պետք է անեմ այսքան ոսկին»: Երբ Շիկոլենկոն չի կատակում, թող մի պատույս կատարի Երևանում, որ նրան ցույց կտան ոսկու օգտագործման ճանապարհները:

Շախմատային նոր աստղը՝ Հերրի Հակոբյան

«Լոս Անջելես թայմսի» թղթակից Քենի Բալդան մի ընդարձակ հոդված է հրապարակել, որը նվիրված է «շախմատի ապագա փայլուն աստղ Հերրի Հակոբյանին»: Ըստ այդ հրապարակման, Հայաստանից վերջերս Լոս Անջելես գաղթած 14-ամյա Հակոբյանը այս շաբաթ Բրազիլիայում կայանալիք պատանիների աշխարհի առաջնությունում ներկայացնելու է Միացյալ Նահանգները: Քենի Բալդան մեծ հիացմունքով է խոսում Հայաստանի տաղանդի մասին, մեջբերելով հայտնի մարզիչների ոգևորիչ գնահատականները նրա խաղաոճի մասին: Ըստ թերթի, Բրազիլիա մեկնելու բոլոր ծախսերը հոգացել է Դենիել Հարթը: Հաստատված է, որ նա մեկ այլ պատանի շախմատիստի՝ Հերի Հարթի հայրն է, որը Հակոբյանի մշտական մրցակիցն է և որին գրեթե բոլոր մենամարտերում հայ շախմատիստը հաղթել է: «Ուզում եմ անպայման հաղթանակած վերադառնալ», Բրազիլիա մեկնելուց առաջ «Լոս Անջելես թայմսի» թղթակցին ասել է Հերրի Հակոբյանը:

ՓԱՍՏ

ԽԾԱՆԿԱՐ

Ընդդիմություն Կամպոմանեսի նկատմամբ

Ինչպես հաղորդում է ամերիկյան մարզական մամուլը, շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻԴԵ) նախագահ Ֆլորենսիո Կամպոմանեսն իր դեմ է տրամադրել որոշ երկրների, որոնց պատվիրակությունները ՖԻԴԵ-ի մոտակա համաժողովում քվեարկելու են Կամպոմանեսի վերընտրության դեմ: Մեկ նախանշելով այս փաստը, մասնագետները նշում են, որ նման տրամադրություններ միշտ էլ եղել են ՖԻԴԵ-ում, և կարիք չկա հեռուն գնացող եզրակացություններ անել Ֆ. Կամպոմանեսի՝ ներկայիս պաշտոնում լինել-չլինելու հարցի վերաբերյալ: ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

«Ազգությունը որոշվում է արտոնագրով...»

Փորձառու հեծանվորդ Անդրեյ Չմիլն իր ազգությունը հաստատելու համար մեծ դժվարությունների մեջ է: Չմիլը հեծանվային սպորտում իր առաջին քայլերը կատարել է Մոլդովայում, բայց նա իր առաջին արտոնագիրը (տրանսֆերը) ստացել է Ուկրաինայի հեծանվային սպորտի ֆեդերացիայից: Ինքը՝ Անդրեյ Չմիլը հայտարարում է, որ ռուսական ծագում ունի: Ցանկացած մարզիկ միջազգային մրցումներին մասնակցելու համար պարտավոր է ընտրել մարզական իր ազգությունը, այսինքն, թե որ երկիրն է ներկայացնում: Հեծանվային սպորտի միջազգային ֆեդերացիայի (UCI) ղեկավարները ասում են. «Մեզ համար ազգությունը որոշվում է ոչ թե անձնագրով, այլ նրանով, թե որ երկիրն է արտոնագիր տվել մարզիկին, առավել ևս, որ նախկին ԽՍՀՄ հանրապետություններից մի քանիսը դեռ անձնագրեր չեն բաշխում:

Մեքսի վտանգը վոլեյբոլում

Իտալիայի վոլեյբոլի ֆեդերացիան բողոք նամակ է ուղարկել Իտալիայի կանանց «Սպլունֆիչիո Մենա» վոլեյբոլի թիմի ղեկավարներին, նրանց զգուշացնելով վոլեյբոլիստուհիների կրած չափից ավելի կարճ շորտերի համար: Ըստ ֆեդերացիայի, դրանք ավելի շուտ սեքսուալ վարտիքներ են և նման կեցվածքը հակասպորտային է: Իտալիայի վոլեյբոլի ֆեդերացիայի նախագահը վերոհիշյալ թիմի ղեկավարներին ուղղված իր նամակում գրում է. «Մյուս թիմերի խաղացողները նորմալ շորտեր են կրում: Մինչդեռ ձեր վոլեյբոլիստուհիներն այնքան կարճ շորտեր են հագնում, որ ցատկում ների ժամանակ կարող են ցուցադրել իրենց անասովորի մերկությունը, որը սպորտի սկզբունքներին հակառակ է»: Եթե ֆեդերացիայի նախագահի նշումները ճիշտ են, ապա Իտալիայի վոլեյբոլի կանանց թիմը իրոք «վտանգավոր է»:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Եվրոպական երկրների ազգային առաջնություններում

Ֆրանսիա

Արևմտյան Եվրոպայի երկրների առաջնություններում բոլորից շատ տուրեր կայացել են Ֆրանսիայի առաջին դիվիզիոնի մրցաշարում: Մրցաշարային աղյուսակը անսպասելիորեն միանձնյա գլխավորում է ֆուտբոլասերների լայն շրջանակներին քիչ հայտնի «Մեց» թիմը, որը երեք միավորով առաջ է անցել 2-րդ տեղում ընթացող «Լենսից»: Առաջատարների խմբում է նաև Ֆրանսիայի անցյալ տարվա չեմպիոն և ներկայիս գավաթակիր «Պարի Սեն Ժերմենը», որի կազմում ընթացիկ մրցաշրջանում հանդես է գալիս Յուրի Ջորկաեֆը: Ֆրանսիայի վերջին առաջնության հաղթող Նանտը անհաջող է սկսել մրցաշարը և հիմա ընթանում է 8-րդ տեղում: Ուրախությամբ պետք է նշել, որ Ֆրանսիայի ուժեղագույնների մրցաշարում հանդես եկող հայ ֆուտբոլիստներից շատերն աչքի են ընկնում արդյունավետ խաղով: Այսպես, «Մոնպելյեի» ավագ և կենտրոնական պաշտպան Միշել Տեր-Զաքարյանը խփել է 3 գնդակ: Նույնքան գոլի հեղինակ է դարձել նաև Յուրի Ջորկաեֆը, որը սակայն ավելի արդյունավետ է խաղում ազգային հավաքականի կազմում: 2 գոլի հեղինակ է դարձել Էրիկ Ասատուրյանը, որն այս մրցաշրջանում հանդես է գալիս «Լիոնի» կազմում: Ի դեպ, այս թիմում խաղում է հայազգի ևս մեկ ֆուտբոլիստ բրազիլացի Մարչելո Կիրեմիջյանը:

13-րդ տուր

«Լենս»-«Մարտիգ»	1-0
«Մեց»-«Բորդո»	2-0
«Լիոն»-«Պարի Սեն Ժերմեն»	0-0
«Օխեր»-«Նիս»	2-1
«Մոնակո»-«Գենգոն»	0-0
«Ստրասբուրգ»-«Գենգամպ»	0-0
«Մոնպելյե»-«Բաստիա»	4-3
«Կաննը»-«Նանտ»	0-2
«Ռենն»-«Լիլ»	3-1
«Հավր»-«Սենտ Էտիեն»	2-2

Մրցաշարային աղյուսակը 13 տուրից հետո

		Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1.	Մեց	13	9	4	0	17-5	31
2.	Լենս	13	8	4	1	19-9	28
3.	Օխեր	13	8	1	4	25-14	25
4.	Պարի ՍԺ	13	7	4	2	22-11	25
5.	Մոնակո	13	6	3	4	22-17	21
6.	Գենգամպ	13	5	6	2	10-6	21
7.	Մոնպելյե	13	6	3	4	18-15	21
8.	Նանտ	13	5	5	3	16-14	20
9.	Բաստիա	13	6	1	6	20-20	19
10.	Ստրասբուրգ	13	4	5	4	17-13	17
11.	Բորդո	13	5	2	6	16-17	17
12.	Ռենն	13	5	2	6	16-19	17
13.	Նիս	13	4	4	5	14-13	16
14.	Լիոն	13	3	5	5	13-17	14
15.	Հավր	13	4	2	7	8-19	14
16.	Սենտ Էտիեն	13	3	4	6	18-22	13
17.	Գենգոն	13	2	5	6	9-18	11
18.	Մարտիգ	13	3	1	9	8-18	10
19.	Լիլ	13	2	3	8	10-20	9
20.	Կաննը	13	3	0	10	15-26	9

Անգլիա

Ֆուտբոլի հայրենիքի առաջնությունում տեղի է ունեցել 9 տուր: Զարմացնում է այն, որ Անգլիայի նախորդ առաջնության հաղթող Բլեքբռնի «Ռովերս» թիմն անհաջող է խաղում ոչ միայն Չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարում, այլև Անգլիայի առաջնությունում: Թիմը զգալիորեն ետ է մնացել առաջատարներից և ընթանում է 11-րդ տեղում: Իհարկե, Բլեքբռնի թիմի չեմպիոն դառնալը ամենամեծ անակնկալն էր անգլիական ֆուտբոլում, քանի որ անցյալում հեղինակություն չունեցող այդ ակումբը երկրորդ կարգի էր համարվում: Անգլիայի հեղինակավոր թիմերից մեկը «Մանչեսթեր Յունայթեդը», որը վերջին 4 առաջնություններից երեքում նվաճել է չեմպիոնի կոչումը, հաջող է սկսել առաջնությունը և առայժմ ընթանում է 2-րդ տեղում: Ֆրանսիացի հանրահայտ ֆուտբոլիստ Էրիկ Կանտոնայի թիմ վերադառնալը կրկին մեծ ոգևորություն է առաջացրել «Մանչեսթերի» երկրպագուների շրջանում:

9-րդ տուր

«Աստոն Վիլլա»-«Չելսի»	0-1
«Մանչեսթեր Յ.»-«Մանչեսթեր Ս.»	1-0
«Ռովերս»-«Սաութհեմպտոն»	2-1
«Քուինզ ՊՌ»-«Նյուկասլ»	2-1
«Լիվերպուլ»-«Քովենթրի»	0-0
«Շեֆիլդ»-«Միդլսբորո»	0-1
«Տոտենհեմ»-«Նոթինգհեմ Ֆ.»	0-1
«Լիդս»-«Արսենալ»	0-3
«Բոլտոն»-«Էվերտոն»	1-1

Մրցաշարային աղյուսակը 9 տուրից հետո

		Խ	Մ
1.	Նյուկասլ	9	24
2.	Մանչեսթեր Յունայթեդ	9	20
3.	Արսենալ	9	18
4.	Միդլսբորո	9	18
5.	Լիվերպուլ	9	17
6.	Նոթինգհեմ Ֆորեսթ	9	17
7.	Աստոն Վիլլա	9	17
8.	Լիդս	9	16
9.	Չելսի	9	15
10.	Տոտենհեմ	9	14
11.	Բլեքբռն Ռովերս	9	10
12.	Ուիմբլդոն	9	10
13.	Քուինզ Պարկ Ռեյնջերս	9	9
14.	Էվերտոն	9	8
15.	Շեֆիլդ	9	8
16.	Քովենթրի	9	7
17.	Վեսթ Հեմ	9	6
18.	Սաութհեմպտոն	9	6
19.	Բոլտոն Ուենդերերս	9	5
20.	Մանչեսթեր Սիթի	9	1

«Մանչեսթերի» դարպասապահ Շմեյխելը

Բելգիա

Այս երկրի առաջնությունը հիշեցնում է Հայաստանի մրցաշարը: Իհարկե հարցը ոչ թե ընդհանուր խաղամակարդակին է վերաբերում, որի համեմատությունն անիմաստ է, այլ նրան, որ Բելգիայում էլ մի քանի թիմեր բացահայտ ուժեղ են մյուսներից և միշտ տոն են տալիս առաջնությանը: 12 տուրից հետո առաջատարն է հանրահայտ թիմերից մեկը «Բրյուգեն»: Մյուս անվանի թիմը՝ «Անդերլեխտն» առայժմ փոքր-ինչ ստվերում է և ընթանում է 5-րդ տեղում: Առաջատարների թվում է նաև «Ստանդարդը»: 12-րդ տուրում ուշադրության կենտրոնում էր «Ստանդարդի» և ՖԱ «Բրյուգեի» հանդիպումը: «Բրյուգեն» առաջին պարտությունը կրեց առաջնությունում, սակայն շարունակում է դաժ դանել առաջատարի դիրքը:

12-րդ տուր

«Ստանդարդ»-ՖԱ «Բրյուգե»	1-0
«Լոմմել»-«Անդերլեխտ»	2-2
ՍԱ «Բրյուգե»-«Սերեն»	0-0
«Անտվերպեն»-«Բեվերեն»	1-1
«Լիրս»-«Սեն Տրոն»	3-0
«Հարելբեկ»-«Վարեգեմ»	2-1
«Մոլենբեեկ»-«Ժերմինալ»	1-0
«Ալոստ»-«Շարլերուա»	3-4
«Լա Գանտուազ»-«Մալին»	0-0

Մրցաշարային աղյուսակը 12 տուրից հետո

		Խ	Մ
1.	ՖԱ «Բրյուգե»	12	26
2.	Լիրս	12	24
3.	Ստանդարդ	12	21
4.	Մոլենբեեկ	12	21
5.	Անդերլեխտ	12	20
6.	Շարլերուա	12	20
7.	Հարելբեկ	12	20
8.	Ալոստ	12	19
9.	Մալին	12	16
10.	Բեվերեն	12	15
11.	ՍԱ «Բրյուգե»	12	14
12.	Անտվերպեն	12	12
13.	Սերեն	12	12
14.	Սեն Տրոն	12	12
15.	Ժերմինալ	12	10
16.	Գանտուազ	12	10
17.	Լոմմել	12	6
18.	Վարեգեմ	12	6

Բաժինը վարում է ՍՈՒՐԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎԻԱՈՒՂԻՆԵՐ

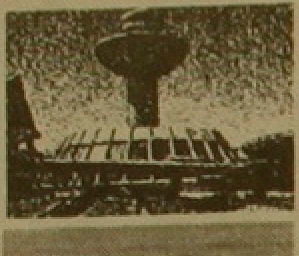

Հոկտեմբերի 1-ից եւս մեկ օդային կամուրջ կապեց մայրցամաքները: Տարանցիկ նոր չվերթը ԵՐԵՎԱՆԻՑ Ձեզ կտեղափոխի դեպի ՍՈՖԻԱ, իսկ այնտեղից... «Բոինգ 767»-ով... Նյու-Յորք: ՍՈՖԻԱՆ Ձեր առջեւ ուղի կբացի դեպի Եվրոպայի ցանկացած երկիր:

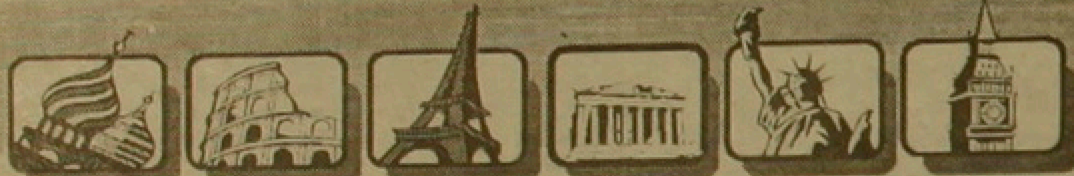

Տեղեկությունների համար դիմել «Զվարթնոց» օդանավակայան կամ ՀԱՈՒ-ի գործակալներին

MAGIC SEAL

Ամերիկյան EUGENE ROSS ֆիրման Ձեր ուշադրությանն է հրավիրում անվադողերի ծակումը նախազգուշացնող (վերացնող) միջոց MAGIC SEAL

MAGIC SEAL-ը բարդ հեղուկային կոմպոզիցիա է պոլիմերների հիման վրա, որի կազմի մեջ մտնում են 19 տեսակի սինթետիկ թելեր:

MAGIC SEAL-ը լցվում է փականի միջով դողի ներսը եւ թույլ է տալիս վերացնել կամերայով եւ առանց կամերային անվադողերի ծակվածքը հաշված վայրկյանների ընթացքում:

Ավտոմեքենայի ընթացքի ժամանակ ճնշման եւ կենտրոնախույս ուժի ազդմամբ օրգանական թելերը լցնում են ծակվածքը, չեն կոցնում այն: Այդ պատճառով ռետինը սոսնձվում է այնպիսին, ինչպիսին կլիներ վուլկանիզացիայի ժամանակ եւ կամերով դողի դեպքում կամերը չի կպչում դողին: MAGIC SEAL-ն ունի ոսկե սերտիֆիկատ, տրված Ռուսաստանի ավտոտրանսպորտի եւ դողերի արդյունաբերության գիտահետազոտական ինստիտուտի կողմից:

Երեւան, Նոր Նորքի 1 զանգված, Նանսենի 13 (թիվ 15 ավտոբուսի տակը, «Շինանյութ» խանութից 200 մ ներքեւ) Հեռախոս 63-76-45

A STYLE

ԳՅՈՒՂԱՃԻԱԿԱՆ ՓՈԽՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱՆԿԸ (ԳՓԲ)

փնտրում է հաշվապահ`

- 3 տարվա բանկային հաշվապահի փորձով
- ֆրանսերեն կամ անգլերեն լեզվի իմացությամբ
- Արեւմտյան Եվրոպայի հաշվապահական հաշվառման մասին համապատասխան գիտելիքներով

Ցանկության դեպքում ուղարկել Ձեր կենսագրությունը`

375010 Երեւան, Վարդանանց 13ա, ԳՓԲ (ACBA)-ին (TACIS)

AIRX

TOURS & TRAVEL

ԱՅԱՔՍ ՖԻՐՄԱՆ ՀՐԱՎԻՐՈՒՄ Է

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 29-ին ՀԱՃԵԼԻ ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ

7 ՕՐ

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ

- ԿՏԵՍՆԵՔ ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԴԵԼԻՆ
- ՀԱՐՄԱՐԱՎԵՏ ՀՅՈՒՐԱՆՈՑ
- ԷԿԶՈՏԻԿ ԷՔՍԿՈՒՐՍԻԱՆԵՐ
- ՇԱՀԱՎԵՏ ԱՌԵՎՏՈՒՐ
- ՆՈՐ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐ

ԱՅԱՔՍ-ը Ձեզ պատրաստել է հաճելի անակընկալ

Ֆանտաստիկ ցածր գներ

Նոր ավիաչվերթ նոյեմբերի 5-ից ԱՄԵՆ ԿԻՐԱԿԻ

ԵՐԵՎԱՆ - ԱՆԱՊԱ

ուղեվորների անվճար տեղափոխում օդանավակայան

ԵՐԵՎԱՆ ՊՈՒՇԿԻՆԻ փ. 43ա հեռ. 530 - 551, 524 - 564

ԴԱՍԱՊԱՆԴՈՒՄ ԵՄ

Հայոց լեզու եւ գրականություն դպրոցականների հետ: Հեռ. 648885

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

դանիական «սեւ կակաչ» 100 տոկոսանոց մեղր եւ հոլանդական կարճատեր մաչկի գներով: Զանգահարել 420347, 528705

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պետության կողմից արտոնագրված «Անանիա Շիրակացի» հայկական համալսարանը նոյեմբերի 15-ից մինչեւ 1996 թ. հուլիսի 15-ը նախապատրաստական բաժանմունքում դեսական ծրագրերով կազմակերպում է պարապմունքներ հետեւյալ առարկաների գծով.

- հայոց լեզու եւ գրականություն
- մաթեմատիկա
- օտար լեզուներ (անգլերեն, գերմաներեն, ֆրանսերեն բանավոր, գրավոր)
- հայ ժողովրդի պատմություն

համալսարանի

- հայագիտության
- ռոմանոգերմանական բանասիրության
- պատմության
- էկոնոմիկայի եւ արտադրության կառավարման ֆակուլտետներ կամ այլ բուհեր

ընդունվելու համար:

Դասընթացները անցկացվում են ժ. 14-17, շաբաթվա ընթացքում յուրաքանչյուր առարկայից 4 ակադ. ժամ: Ուսման վարձը 80-100 ամերիկյան դոլարի համարժեք մեկ առարկայի համար: 1996-97 ուս. տարում համալսարան ընդունվելու դեպքում նշված գումարի 50 տոկոսը մտնում է 1-ին կուրսի ուսման վարձի մեջ:

Ցանկացողները կարող են դիմել հետեւյալ հասցեով. Երեւան, Տիգրան Մեծի 65ա (մետրոյի «Սասունցի Դավիթ» կայարան, բ. 109 ֆրանսիական բժշկական դպրոցի դիմաց):

Հեռախոս 57-31-71, 57-18-22:

«ՄԱՅՐ ՀԱՅՐԵՆԻՔ»

ՀԵՌՈՒՍՏԱԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

26.10.1995 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

18.00 Կատակերգություն «ՄԱՏԱՆԻ ՃՈՒՏԸ»
19.30 Տեսաֆիլմ «ԳՈՂ ԼԵՍԻՏԵՐԸ»
21.00 Վեստերն «ՄԵՎԵՐԻԿ»
23.15 Տրիլեր «ՀԱՆՈՒՆ ԱՐԴԱՐՈՒԹՅԱՆ»
01.00 Տեսաֆիլմ «ՏԻԵԶԵՐԱԿԱՆ ԳԵՂԵՑԿՈՒՀԻՆԵՐԸ»
03.00 Ծրագրի ավարտը

27.10.1995 ՈՒՐԲԱԹ

18.00 Մուլտֆիլմեր
19.00 Կատակերգություն «ՀԻՄԱՐ ԳՐԱՎ»
20.30 Տեսաֆիլմ «ԱՐՅՈՒՆՈՏ ԲՌՈՒՆՑՔ 3»
22.00 Տեսաֆիլմ «ՀԱՆՑԱՎՈՐ ՄՏՔԵՐ»
23.30 Տեսաֆիլմ «ՄԻ ԱՆԳԱՄ ԿՅԱՆՔՈՒՄ»
01.00 Տեսաֆիլմ «ՍԻՐՈ ԾՈՎԸ»
03.00 Ծրագրի ավարտը

Խմբագրությունը ընդունում է գովազդներ եւ հայտարարություններ: Զանգահարել 446939, 443413

A STYLE

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

60-100 օրական հավի ճտեր

Հեռախոսներ

Երեւանում (374-2) 234073

Էջմիածնում (8-259) 5.86.98, (8-259) 4.19.76

A STYLE

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան 23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 1960. Տպաքանակը՝ 7000. Ստորագրված է տպագրության՝ 25. 10. 1995. Գինը՝ 50 դրամ

digitised by A.R.A.R.@